

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 9.12.2022
COM(2022) 709 final

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

över den hållbara utvecklingens kulturella dimension i EU:s verksamhet

Innehåll

1. Bakgrund.....	1
2. Stärka samspelet mellan kulturpolitik och hållbar utveckling	2
3. Kultur och målen för hållbar utveckling i EU:s politik och program.....	4
A. Kulturpolitik.....	4
B. Regional- och stadspolitik	9
C. Inrikes frågor och inre säkerhet.....	11
D. Sysselsättning, socialpolitik och inkludering	12
E. Rättsliga frågor, konsumenträttigheter och jämställdhet	13
F. Bauhausinitiativet och dess horisontella dimension för kulturdriven hållbarhet	14
G. EU:s politik på området internationella partnerskap och utveckling	15
H. Granskings- och utvidgningspolitik	17
I. Utbildnings- och ungdomspolitik	18
J. Inre marknads- och industripolitik	19
K. Forskning och innovation.....	20
L. Den digitala ekonomin och det digitala samhället.....	22
M. Klimat- och miljöpolitik	23
N. Jordbrukspolitik	26
O. Politik på området försvarsindustri och rymden	26
P. Unionens civilskyddsmekanism	27
4. Slutsatser: vägen framåt.....	28

1. BAKGRUND

Målen för hållbar utveckling är sammanlänkade med flera politikområden. Europeiska kommissionen är fast besluten att förverkliga den hållbara utvecklingens alla olika kulturella dimensioner¹. När det gäller kulturens roll framhöll kommissionen den hållbara utvecklingens kulturella dimension i 2018 års nya europeiska agenda för kultur² och åtog sig att använda den för att bidra till genomförandet av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling³.

I sin resolution om den hållbara utvecklingens kulturella dimension⁴ från december 2019 bekräftade rådet medlemsstaternas engagemang för hållbarhet och för ett fullständigt och snabbt genomförande av FN:s Agenda 2030. Rådets arbetsplan för kultur 2019–2022⁵ ändrades sedan i maj 2020, då prioriteringen

¹ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar (2020), *Delivering on the UN's sustainable development goals – a comprehensive approach*.

² [COM/2018/267 final](#)

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.

⁴ EUT C 410, 6.12.2019.

⁵ [Rådets slutsatser om ändring av arbetsplanen för kultur 2019–2022](#).

”Kultur som en drivkraft för hållbar utveckling” lades till. Inom denna prioritering innehåller arbetsplanen två motsvarande åtgärder: i) en arbetsgrupp inom ramen för den öppna samordningsmetoden (*den öppna samordningsgruppen*) bestående av experter från medlemsstaterna inom den hållbara utvecklingens kulturella dimension som inrättades 2021 och lade fram sin rapport i september 2022⁶, och ii) en uppmaning till kommissionen att lägga fram en handlingsplan för den hållbara utvecklingens kulturella dimension.

Denna rapport är kommissionens svar på uppmaningen. I rapporten förespråkas en **EU-strategi för den hållbara utvecklingens kulturella dimension som bygger på en starkare och mer konsekvent koppling mellan kulturpolitiken och genomförandet av målen för hållbar utveckling inom EU:s initiativ, program och åtgärder och inom olika sektorer.**

Rapporten ger en översikt över politik och program på EU-nivå som stärker samspelet mellan kultur och hållbar utveckling, och den innehåller åtgärder som kommissionen vidtagit eller planerar att vidta i syfte att främja kultur som en drivkraft för FN:s Agenda 2030. I rapporten framhålls även strategiska övergripande initiativ som Horisont Europas klimatneutrala och smarta städer⁷ eller det nya europeiska Bauhaus⁸ (*Bauhausinitiativet*), som genomsyrar flera politikområden och program.

Alltfler kräver ett fullständigt och effektivt erkännande av kultur som en viktig sektor som bidrar till målen för hållbar utveckling och till Europas hållbara återhämtning efter covid-19-krisen. Det parallella arbete som utförs av den öppna samordningsgruppen, vilket präglas av nära samarbete med Unesco och internationella aktörer⁹, har bekräftat behovet av ökat effektivt samarbete mellan myndigheter och system på nationell nivå samt på EU- och FN-nivå.

Debatten och resultaten av Mondiacult 2022¹⁰ – Unescos konferens om kulturpolitik och hållbar utveckling som hölls i Mexiko den 28–30 september 2022 – har bidragit till inspiration och information i diskussionerna om framtiden för målen för hållbar utveckling och har gett upphov till ytterligare reflektion kring en mer framträdande roll för kulturen inom strategier för hållbar utveckling. Denna rapport bidrar till denna reflektionsprocess och bygger vidare på ambitionerna i konferensens kulturdeklaration.

2. STÄRKA SAMSPELET MELLAN KULTURPOLITIK OCH HÅLLBAR UTVECKLING

EU:s viktigaste strategiska åtgärder för att uppnå målen för hållbar utveckling omfattar en inneboende kulturell dimension, trots att det saknas en specifik hänvisning till kultur. Till exempel är **EU:s djupt omvälvande politik och centrala strategier, såsom den europeiska gröna given och den övergripande strategin för att skapa ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, som presenteras i bilden nedan, beroende av viktiga bidrag från de kulturella och kreativa sektorerna** samt av deras mångfald på lokal, regional och nationell nivå. Denna rapport syftar till att skapa en påtaglig förståelse av detta.

⁶ Rapport från den öppna samordningsgruppen, *Stormy times: Nature and humans – cultural courage for change*: <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1/language-en>.

⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

⁸ Det nya europeiska Bauhaus är ett kreativt, deltagandeinriktat och tvärvetenskapligt initiativ som förbinder den [europeiska gröna given](https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en) med våra livsrum och erfarenheter: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en.

⁹ År 2021 utsågs till det internationella året för den kreativa ekonomins bidrag till hållbar utveckling.

¹⁰ <https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>.

Såsom betonas i rekommendationerna från både den öppna samordningsgruppen för den hållbara utvecklingens kulturella dimension och den öppna samordningsgruppen för kulturarvets motståndskraft mot klimatförändringar¹¹ **bör kultur och kulturpolitik användas mer systematiskt för att hantera viktiga samtidsfrågor kopplade till klimatförändringarna** och målen i den europeiska gröna given. Ett exempel är klimatneutralitetsmålet i samband med Horisont Europas klimatneutrala och smarta städer, som främjar medborgardeltagande, inkludering och social innovation.

De förberedande diskussionerna inför Mondiacult, som kretsade kring fem tematiska områden¹², hjälpte även till att bana väg för en bättre förståelse av **den hållbara utvecklingens inneboende och övergripande kulturella dimension samt behovet av ett mer strategiskt förhållningssätt till kultur och hållbar utveckling för framtiden**. Detta åtagande upprepas i den slutliga förklaringen från Mondiacult. I förklaringen efterfrågas ytterligare åtgärder för att stärka ramarna för den offentliga politiken genom att på ett mer framträdande sätt förankra kulturen i strategier för hållbar utveckling på global nivå och i alla dimensioner av målen för hållbar utveckling inom ramen för den **sociala, ekonomiska och miljömässiga utvecklingen**. I samma anda har den öppna samordningsgruppen för den hållbara utvecklingens kulturella dimension tittat på dessa tre dimensioner och förespråkar starkt det övergripande temat att **omforma förhållandet mellan människan och naturen samtidigt som kulturens underutnyttjade inneboende styrka tas tillvara**¹³.

¹¹ Rapport från den öppna samordningsgruppen, *Strengthening cultural heritage resilience for climate change*: <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en>.

¹² Investera i kultur och kreativitet för jobbskapande och socioekonomisk utveckling; främja kulturell mångfald i den digitala miljön och höja konstnärers status; skydda och främja mångfalden i kulturarvet för social delaktighet, dialog och fred; stärka synergierna mellan kultur och utbildning för utveckling och hållbarhet som sätter människan i centrum; regionala och globala partnerskap för kultur och hållbar utveckling.

¹³ Enligt Eurostat motsvarar det registrerade värdet av export och import av kulturföremål omkring 1 % av det sammanlagda värdet för export och import (utanför EU) av alla varor. I absoluta tal stod exporten av kulturföremål utanför EU för 17,5 miljarder euro under 2020, och importen av sådana varor till EU uppgick till 16 miljarder euro. EU:s statistik över inkomst- och levnadsvillkor (EU-Silc) omfattar uppgifter om socialt och kulturellt deltagande som kommer att vara tillgänglig andra halvåret 2023. Eurostat har samlat statistik om kultursektorn på en särskild sida av sin webbplats (Culture – Overview).

Översikt över kommissionens strategi för att genomföra målen för hållbar utveckling¹⁴

3. KULTUR OCH MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING I EU:S POLITIK OCH PROGRAM

Den hållbara utvecklingens kulturella dimension främjas inom en rad av EU:s politikområden och program (A–O). I detta avsnitt beskrivs, för varje politikområde, den relevanta politiska ramen och de viktigaste prioriteringarna samt de strategiska åtgärderna eller initiativen. Syftet är att stödja samhällsförändringar och mildra effekterna av den gröna och den digitala omställningen.

A. Kulturpolitik

Politisk ram och viktiga prioriteringar

EU:s åtgärder på kulturområdet bidrar direkt till alla dimensioner av målen för hållbar utveckling, i linje med den strategiska vägledningen i följande centrala ramdokument:

- Den **nya europeiska agendan för kultur**.
- Den **europeiska ramen för åtgärder för kulturarv**¹⁵.
- De fleråriga **arbetsplanerna för kultur** eller – för yttre åtgärder – det gemensamma meddelandet från 2016, *Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser*¹⁶, och rådets slutsatser från 2019 om EU:s strategiska förhållningssätt till internationella kulturella förbindelser och en ram för insatser¹⁷.

EU:s politiska åtgärder och samarbete på detta område inriktas på att ta tillvara den inneboende styrkan hos kultur och kulturell mångfald för att främja social sammanhållning och välfärd genom att

¹⁴ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar (2020), *Delivering on the UN's sustainable development goals – a comprehensive approach*.

¹⁵ *En europeisk ram för åtgärder för kulturarvet*: <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>.

¹⁶ JOIN(2016) 29 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>.

¹⁷ EUT 2019/C 192/04.

- uppmuntra till kulturellt deltagande, rörlighet bland konstnärer och skydd av kulturarv,
- stödja sysselsättning och tillväxt i de kulturella och kreativa sektorerna genom att främja konst och kultur inom utbildning, främja relevant kompetens och uppmuntra innovation inom kulturen,
- stärka de internationella kulturella förbindelserna genom kultur för att gynna hållbar utveckling och fred.

Behovet av att bevara och främja kulturens och det konstnärliga uttryckets inneboende värde betonas även i EU:s vägledande kulturpolitiska dokument. Det finns dock fortfarande utrymme för att stärka den strategiska ramen för EU:s samarbete och beslutsfattande (vilket framhölls i kommissionens rapport om arbetsplanen för kultur 2019–2022¹⁸) och framhäva den hållbara utvecklingens kulturella dimension.

På finansieringssidan finns programmet **Kreativa Europa** (2021–2027)¹⁹, det enda EU-program som är inriktat på de kulturella och kreativa sektorerna, som stöder EU:s åtagande att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling, särskilt deras kulturella dimension, inom alla tre programområden. Kreativa Europa investerar i åtgärder för att stärka den kulturella mångfalden och tillgodose behoven i de kulturella och kreativa sektorerna. Både **miljöanpassning och inkludering är övergripande prioriteringar för hela programmet**, och det pågår en diskussion om att miljöanpassa det ytterligare. Kreativa Europa bidrar till att konkretisera den gröna given genom att belöna kulturprojekt som berör hållbarhets- och miljöaspekter strategiskt och inom de kulturella och kreativa sektorerna.

Programmets *kulturdel* omfattar initiativ för de kulturella och kreativa sektorerna, t.ex. initiativ som främjar gränsöverskridande samarbete, plattformar, nätverk och översättning av skönlitteratur. Däri ingår mekanismer för att säkerställa att de kulturella och kreativa sektorerna erbjuder mångfald, inkludering och jämlikhet för alla och att de bidrar till klimatåtgärder. Ansökningsomgångar inom ramen för programmet 2021–2027 som stöder europeiska nätverk och samarbetsprojekt har inkluderat **projektens bidrag till hållbarhetsagendan** som en särskild prioritering. Det tidigare programmet (2014–2020) banade väg för främjandet av gräsrotter och hållbara metoder inom *programområdet Kultur*²⁰. Det stödde ett stort antal projekt för jämställdhet, hållbarhet och digitalisering²¹, vilka har bidragit till att lindra miljöpåverkan från sektorernas verksamhet, främja en hållbar stads- och landsbygdsmiljö, utveckla nya visioner för framtiden och öka medvetenheten. Inom projekten hanteras globala frågor på lokal eller regional nivå, bland annat

¹⁸ [COM/2022/317 final](#)

¹⁹ [Kreativa Europa](#)

²⁰ Det finns många goda exempel på hållbarhetsinriktade åtgärder som finansieras inom ramen för Kreativa Europa. Nätverket Culture Action Europe utvecklade till exempel programmet ”Culture in Sustainable Cities. Learning with Culture 21 Actions”, i partnerskap med den internationella organisationen UCLG (förenade städer och lokala myndigheter). Detta program syftar till att ge städer möjlighet att delta i en lärandeprocess så att de kan utvärdera, utforma och genomföra kulturpolitik som bidrar till lokal hållbar utveckling.

²¹ Mer information finns i broschyren på <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en>.

hälsa och välbefinnande²², jämställdhet²³, produktions- och konsumtionsmodeller (för livsmedel)²⁴, vattenföroreningar²⁵, hållbara bostäder²⁶ samt minskad ojämlikhet mellan stad och landsbygd²⁷.

Inom det nuvarande programmets *kulturdela* lades en ny sektorsspecifik strategi till för att **stärka hållbarheten i specifika sektorer** (kulturarv, arkitektur, musik, bokbranschen, design, mode och kulturturism) och för att hjälpa dessa sektorer att bland annat bli mer miljövänliga, motståndskraftiga och inkluderande. Inom programområdet Kultur stöds även initiativet med **europiska kulturhuvudstäder**, som syftar till att främja den kulturella mångfalden i Europa, lyfta fram olika kulturernas gemensamma egenskaper och öka kulturens bidrag till den långsiktiga utvecklingen av städer. De städer som innehar titeln införlivar detta projekt i sin övergripande strategi och tar i allt högre grad hänsyn till hållbar utveckling som en del av sina ansträngningar, såsom främjandet av miljövänligare kulturella verksamheter.

På världsscenen stöder **plattformen för kulturella förbindelser** samarbetet mellan europeiska och globala kulturella och kreativa sektorer genom att öka EU-delegationernas kapacitet över hela världen (hållbarhetsmål 17: genomförande och globalt partnerskap) så att de kan samarbeta med kulturaktörer och ta itu med viktiga utmaningar genom kulturen (hållbarhetsmål 8: anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt hållbarhetsmål 11: hållbara städer och samhällen). Plattformen organiserar även ett årligt program för globala kulturella förbindelser som sammanför 40 unga ledare och yrkesverksamma på kulturområdet från hela världen (hållbarhetsmål 10: minskad ojämlikhet och hållbarhetsmål 5: jämställdhet).

På området **medier och audiovisuella medier** har Kreativa Europa (2021–2027) infört två övergripande prioriteringar: miljöanpassning av den audiovisuella industrin samt mångfald och inkludering för den audiovisuella sektorn. Miljöanpassning och mångfald har inkluderats i ansökningsomgångarna för alla program inom Kreativa Europas *programområde Media*. De sökande bör lägga fram en strategi för miljöanpassning och en strategi för att främja mångfald och inkludering i sin verksamhet. Dessa strategier utvärderas som en del av tilldelningskriterierna. De projekt som valts ut inom arbetsprogrammen för 2021 och 2022 har gett indikationer om hur de audiovisuella företagen och organisationerna hanterar dessa politiska prioriteringar. Bland de utvalda projekten är det värt att nämna TheGreenShot, som är den första digitala lösningen med ett gränssnitt i realtid som gör att filminstitut kan komma i kontakt med

²² Projektet Birth Cultures syftade exempelvis till att bevara och överföra traditionella kunskaper om födelse och moderskap som en del av det europeiska immateriella kulturarvet. Projektet visade hur kultur kan ha en hävstångseffekt på medborgarnas engagemang i folkhälsofrågor.

²³ Många projekt som erhållit finansiering, såsom Keychange, syftar till att omstrukturera kultursektorerna för att uppnå fullständig jämställdhet, lika lön, lika arbetsvillkor och synlighet för kvinnor som arbetar inom sektorn.

²⁴ Projekt som Creative Food Cycles, The Table and the Territory och The Mediterranean Garden utforskade och utformade prototyper av nya modeller för produktion, distribution och konsumtion av livsmedel, och utforskade alternativ till den traditionella livsmedelskedjan. Därigenom ökar de medvetenheten om förlusten av biologisk mångfald.

²⁵ Projektet "The Universal Sea – Pure or plastic?!" syftade till att lyfta fram möjligheterna inom konstnärligt företagande och samtidigt främja kreativa lösningar på plastepidemin i hav och oceaner.

²⁶ Nätverket Architects' Council of Europe arbetar för att det ska finnas kvalitetsbostäder till överkomligt pris på europeisk nivå. Genom sin lobbyverksamhet, sin geografiska spridning och sitt omfattande politiska arbete bidrar nätverket till att främja det allmänna bästa och livskvalitet, samtidigt som det sätter människan och naturen i centrum för utvecklingen i fråga om bostäder och städer i Europa och på nationell nivå.

²⁷ "Smoties – Creative works with small and remote places" använder metoder för designtänkande för att omvandla avlägsna platser i Europa till mer beboeliga områden genom att få lokalbefolkningen att delta i utvecklingen av kulturella och kreativa verksamheter. "Cultures for Resilience" stärker insatserna från en rad olika aktörer (medborgare, förvaltningar, lokala sammanslutningar) som arbetar med frågor som rör miljöns och städernas motståndskraft.

produktioner som filmar i deras region eller städer, samt Green Charter for Film Festivals, som stöds inom ramen för de ansökningsomgångar för festivalnätverk som hölls 2022 och initierades av festivalnätverket ”Moving Images – Open Border”. Green Charter for Film Festivals är ett instrument för att beräkna festivalernas koldioxidavtryck, i syfte att skapa medvetenhet och fastställa gemensamma hållbarhetsmål.

Vidare stöder det *sektorsövergripande programområdet* transnationellt politiskt samarbete och bidrar till genomförandet av **Bauhausinitiativet** för att stärka programmets gröna dimension.

Ett nytt pilotprojekt från Europaparlamentet för ett **uropeiskt kulturarvsnav** kommer också att bidra till den gröna omställningen och kampen mot klimatförändringar och miljöförstöring²⁸.

Strategiska åtgärder eller viktiga exempel

- Det arbete som leds av kommissionen beträffande **konstnärers och kulturarbetares arbetsvillkor** och status (EU-studie, dialog och rapport inom ramen för Voices of Culture, kommande rapport och rekommendationer 2023 från den öppna samordningsgruppen med experter från medlemsstaterna) och som syftar till att hantera centrala frågor om alltifrån konstnärers status, rättvisa och offentlig stöd samt lagstiftning och social trygghet till ämnen som kompetensutveckling och den konstnärliga yttrandefriheten.
- Åtgärder på området **klimatförändringar och kulturarv**. Kommissionen organiserade arbetet i medlemsstaternas expertgrupp för att [stärka kulturarvets motståndskraft mot klimatförändringar](#). Gruppens rapport publicerades i september 2022. I rapporten identifieras god praxis och innovativa åtgärder för att skydda både det materiella och immateriella kulturarvet mot klimatförändringarna. Detta inbegriper rekommendationer om kulturarvets möjliga bidrag till att mildra och bekämpa klimatförändringarna i linje med den europeiska gröna given. Kommissionen inledde även en **studie om miljöanpassningen av programmet Kreativa Europa**. Syftet är att undersöka hur miljömässiga, hållbara och proportionella åtgärder kan införas i programmet för att öka dess bidrag till klimatåtgärder och integrering av biologisk mångfald.
- Åtgärder för att hantera **den digitala omvandlingens inverkan på den kulturella och konstnärliga mångfalden**, dvs. affärsmodeller, förhållande till publiken och förändringen i utformnings-, produktions- och konsumtionssätt. I slutet av 2021 började kommissionen arbeta med experter för att undersöka möjligheten till frivilliga riktlinjer för insamling och hantering av data om **den digitala publiken**, med särskild inriktning på scenkonst och kulturarv. I rapporten *(Re)-Engaging Digital Audiences – Improving Audience Data* från juni 2022²⁹ sammanfattas lärdomarna från covid-19-relaterade metoder. Expertgruppen för kulturarv³⁰ har även föranlett diskussioner om **digitalisering och kulturarv**, med fokus på digitalt lärande från covid-19. Diskussionerna berörde erfarenheter av kapacitetsuppbyggnad för att flytta utställningar, utbildningsprogram och föremål till nätet samt frågan om personer som upplever digital kulturell trötthet.
- Kommissionens initiativ **Music Moves Europe** är ett annat exempel på initiativ som stöder den hållbara utvecklingens sociala och ekonomiska dimensioner. Initiativet syftar till att stärka musiksektorns bästa tillgångar: kreativitet, mångfald och konkurrenskraft. Dess särskilda mål är att

²⁸ Den ansökningsomgång som inleddes inom ramen för pilotprojektet omfattar prioriteringen ”contribute to the green transformation and the fight against climate change and environmental degradation”: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/pppa-cult-2022-euheritagehub;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=1>.

²⁹ <https://voicesofculture.eu/2022/06/02/brainstorming-report-re-engaging-digital-audiences-challenges-and-opportunities/>.

³⁰ [Expertgruppen för kulturarv | Culture and Creativity \(europa.eu\)](#).

främja kreativitet och innovation, skydda och utöka mångfalden inom europeisk musik, hjälpa sektorn att anpassa sig till digitaliseringen och stödja dess hållbarhet, särskilt efter covid-19-krisen. Inom initiativet har kommissionen arbetat för en integrerad strategi som omfattar riktad EU-finansiering (inom och utanför Kreativa Europa), politiskt stöd, lagstiftning och dialog rörande behoven och utmaningarna inom Europas musiksektor. Flera nya ansökningsomgångar har inriktats på hållbarhetsrelaterade åtgärder, och från och med 2023 kommer initiativet att främja hållbar musikdistribution.

- Andra sektorsspecifika exempel är projektet **Sustainable Theatre Alliance for a Green Environmental Shift** (Stages – Sustainable Theatre Alliance) och **nätverket European Theatre Convention**, som syftar till att strukturera sektorn och miljöanpassa dess värdekedja.
- Ett **skräddarsytt program för konstnärer och kulturarbetare för att underlätta deras gränsöverskridande rörlighet – Culture Moves Europe**³¹. Programmet beviljar rörlighetsbidrag till enskilda personer för projekt som syftar till internationellt samarbete, yrkesmässig utveckling, samproduktion och samskapande, där konstnärer och skapare uppmuntras att beakta hur deras rörlighet påverkar miljön och välja mer hållbara transportmedel. Konstnärliga gästprogram inom Culture Moves Europe kan genomföra projekt i linje med Bauhausinitiativets värderingar.
- Verktuget **Perform Europe**, som lanserades 2021 för att stödja innovativa, inkluderande och hållbara distributions- och turnémodeller inom scenkonstsektorn.
- **Jämställdhet** inom kulturen³². Kommissionen finansierade en studie om könsklyftor inom de kulturella och kreativa sektorerna som publicerades i september 2020³³. I juni 2021 lade medlemsstaternas öppna samordningsgrupp för jämställdhet i de kulturella och kreativa sektorerna fram sin slutrapport, inklusive flera rekommendationer till beslutsfattare samt kultur- och utbildningsinstitutioner³⁴. Företrädare för de kulturella och kreativa sektorerna träffades inom ramen för den strukturerade dialogen Voices of Culture för att diskutera könsbalansen inom dessa sektorer, och offentliggjorde sin rapport i februari 2020³⁵. Dessutom antogs ordförandeskapets slutsatser om jämställdhet på kulturområdet³⁶ i december 2020.
- Åtgärder på området **kultur och välbefinnande** är en viktig och växande fråga, särskilt efter covid-19-krisen. Kommissionen genomför en förberedande åtgärd från Europaparlamentet med benämningen ”Bottom-up policy development for culture and well-being in the EU” (Utveckling nedifrån och upp av politiken för kultur och välbefinnande i EU). Projektet, som genomförs av ett konsortium av europeiska partner under ett och ett halvt år, inriktas på att uppdatera forskningen på detta ämne, kartlägga de mest relevanta befintliga metoderna samt bygga upp kapaciteten hos lokala aktörer så att de effektivt kan dra nytta av kulturen för att öka välbefinnandet och hälsan, med särskilt fokus på psykisk hälsa. I en annan aktuell studie, utförd av Espon, undersöks kulturarvet som en källa

³¹ <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports,It%20is%20part%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand.>

³² Kommissionen stöder jämställdhet inom kulturen genom Kreativa Europa (till exempel projektet Keychange och mentorprogrammet Mewem). Dessutom kräver det nya Kreativa Europa (2021–2027) att de finansierade projekten på lämpligt sätt hanterar frågor som rör inkludering och icke-diskriminering, med särskild inriktning på jämställdhet.

³³ <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-266388294.>

³⁴ <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/36e9028b-c73b-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en.>

³⁵ [https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/.](https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/)

³⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13097-2020-INIT/en/pdf.>

till samhälleligt välbefinnande i europeiska regioner³⁷. Målet är att utveckla en alleuropeisk metod och territoriell analys av kulturarvets inverkan på samhället, med beaktande av aspekter som välbefinnande och social delaktighet. **Kulturarvet är en viktig tillgång för att förebygga kriser och skapa fred** (hållbarhetsmål 16: fredliga och inkluderande samhällen). Det är allmänt erkänt att avsiktlig förstörelse av kulturarv kan vara en indikator för eller ett förebud om framtida massvåld eftersom det används för att utrota den historia och de föremål som är centrala för en befolknings kultur och identitet. När kulturarv förstörs systematiskt och i stor skala definieras det även som en krigsförbrytelse i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Förstörelsen av kulturarv har spelat en framträdande roll i de pågående konflikterna i Syrien, Irak och Mali. Exempel på detta är de attacker mot Timbuktus helgedomar och mausoleer som utfördes av islamistiska grupper i Malis norra regioner 2012. Rådets slutsatser om **EU:s strategi för kulturarv vid konflikter och kriser och EU:s koncept på området** utgör en tydlig politisk och operativ ram för en mer sammanhängande och synlig EU-strategi för kulturarv för fred (hållbarhetsmål 16, hållbarhetsmål 8: anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt hållbarhetsmål 11: hållbara städer och samhällen). Mer konkret intar EU en konfliktkänslig, inkluderande, jämlik och icke-diskriminerande hållning. När det gäller den nuvarande situationen i Ukraina stöder kommissionen bevarandet av det ukrainska kulturarvet genom att tillhandahålla akut skyddsutrustning och stödja den digitala dokumentationen av det ukrainska kulturarvet. Kommissionen ger även stöd åt ukrainska konstnärer och kulturarbetare. Till exempel utlyste kommissionen i september 2022, som en del av Kreativa Europa, en uppmaning att stödja konstnärer utomlands samt kulturorganisationer i Ukraina, och att förbereda för en återhämtning av den ukrainska kultursektorn på medellång sikt när kriget är slut.

- Den förberedande åtgärden **European Spaces of Culture** (2019–2023), som genomförs av EU:s nätverk av nationella kulturinstitut (Eunic), prövar innovativa samarbetsmodeller inom internationella kulturella förbindelser (hållbarhetsmål 17: genomförande och globalt partnerskap, hållbarhetsmål 10: minskad ojämlikhet) genom att upprätta jämlika partnerskap mellan europeiska (Eunic-medlemmar och EU:s delegationer) och lokala partner i länder utanför EU om övergripande prioriterade ämnen. Dessa projekt kopplar samman kulturella förbindelser med hållbar utveckling, till exempel genom att förespråka klimatåtgärder i Brasilien och Mongoliet (hållbarhetsmål 13), stödja lokala kultursektorer som återhämtar sig från konsekvenserna av pandemin i Tanzania och Kamerun (hållbarhetsmål 8: anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt), förbättra tillgången till kultur för personer med funktionsnedsättning i Kina och Uruguay (hållbarhetsmål 10: minskad ojämlikhet) och satsa på innovation inom den digitala omställningen i Mexiko.

Kommande åtgärder:

- Eventuellt **initiativ från kommissionen om EU:s strategiska ram för kultur** (uppföljning av rådets uppmaning i EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026³⁸).
- **EU:s studie om miljöanpassning av programmet Kreativa Europa**, som ska offentliggöras 2023.
- **Årsrapport om framstegen i genomförandet av konceptet om kulturarv vid konflikter och kriser**: en komponent för fred och säkerhet i Europeiska unionens yttre åtgärder och de särskilda slutsatserna från rådet.
- EU som hedersgäst vid **den internationella bokmässan i Guadalajara, som hålls den 25 november–den 3 december 2023**, där kultur och hållbar utveckling kommer att vara en av de tematiska inriktningarna.

³⁷ <https://www.espon.eu/HERIWELL>.

³⁸ Rådets resolution om EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026, den 29 november 2022; [st15381-en22.pdf \(europa.eu\)](#)

- Utbildning för kompetensutveckling planeras för yrkesverksamma inom den audiovisuella sektorn för att de ska kunna bedöma och skapa miljövänliga produktioner. Miljöanpassning är även en av pelarna inom nätverket Europa Cinemas, som kommer att stödja innovativa projekt bland mininätverk av biografier för att främja hållbarhet inom biografsektorn.

B. Regional- och stadspolitik

Politisk ram och viktiga prioriteringar

Inom EU:s sammanhållningspolitik, särskilt genom Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), har **kulturella investeringar traditionellt erkänts som viktiga drivkrafter för territoriell utveckling och social sammanhållning**. Europas rika kulturarv stärker den europeiska identiteten och främjar gemensamma europeiska värden, aktivt medborgarskap, inkludering och interkulturell dialog. De kulturella och kreativa sektorerna är en viktig tillgång för den regionala ekonomiska konkurrenskraften och attraktionskraften, medan kulturarvet är en central del av städernas och regionernas image och identitet som ofta står i fokus för stadsturismen.

EU:s sammanhållningspolitik gör det möjligt för medlemsstaterna och de regionala och lokala myndigheterna att använda kulturen som en hävstång för territoriell ekonomisk och social utveckling, inkludering och innovation, där samhällen och territorier kan utnyttja inneboende inhemska kulturtillgångar för att öka tillväxten och samtidigt minska ojämlikheten. Erufs stöd till kulturen och kulturarvet bygger på tanken om platsbaserade och integrerade strategier som stöder territoriell utveckling och stadsutveckling, social delaktighet och allmänhetens deltagande.

Under 2021–2027 kommer sammanhållningspolitiken att **inriktas på hållbarhet och digital förbättring av erfarenheter av kulturarv. Den inbegriper de kulturella och kreativa sektorernas omvandling och framtida motståndskraft** samt främjandet av kulturarv i enlighet med de högsta standarderna för att integrera social delaktighet, hållbarhet och medborgardeltagande genom kultur. De kulturella och kreativa sektorerna kan dra nytta av investeringar inom ramen för samtliga fem sammanhållningspolitiska mål – bland annat genom det nya Eruf-specifika målet³⁹ att stärka kulturens roll när det gäller hanteringen av socioekonomiska utmaningar eller som en del av integrerade territoriella strategier inom ramen för politiskt mål 5 ”Ett Europa närmare medborgarna” – inom program som omfattas av målen ”Investering för sysselsättning och tillväxt” och ”Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)”. Det är dessutom möjligt att stödja kulturen inom ramen för det Interregspecifika målet ”Bättre samarbetsstyrning”. **Gränsöverskridande samarbete kring kultur- och naturarv är ofta fördelaktigt eftersom många naturarvsplatser till sin art är gränsöverskridande.** Samarbete över gränserna möjliggör en integrerad och hållbar strategi för till exempel pilgrimsleder, hållbara leder som går genom naturarvsplatser och mycket mer.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

Inom **sammanhållningspolitikens finansieringsram för stöd till den hållbara utvecklingens kulturella dimension omfattas följande åtgärder:**

- Åtgärder inriktade på kultursektorn som syftar till att främja kulturens och den hållbara turismens roll i ekonomisk utveckling, social delaktighet och social innovation, med beaktande av kultur- och turismsektorernas behov av en digital och grön omställning, motståndskraft samt miljömässig, social och finansiell hållbarhet på lång sikt.

³⁹ Nytt för perioden 2021–2027 är att det inom sammanhållningspolitiken har införts ett Eruf-specifikt mål om att främja kulturens och den hållbara turismens roll i ekonomisk utveckling, social delaktighet och social innovation inom ramen för politiskt mål 4 ”Ett mer socialt och inkluderande Europa”, som erbjuder ett brett stöd utan att åsidosätta finansieringsmöjligheterna inom ramen för andra sammanhållningspolitiska mål.

- Åtgärder för innovation och användning av ny teknik för kulturen, stöd för tillväxt och konkurrenskraft för små och medelstora företag inom kultursektorn, utveckling och testning av samt genomförande av pilotprojekt för nya digitala tjänster, produkter och lösningar (t.ex. för digitalisering av kulturarv) eller utveckling av färdigheter för smart specialisering (när kultursektorn väljs ut inom ramen för regionens eller medlemsstatens strategi för smart specialisering).
- Åtgärder för att stödja energieffektivitet, förnybar energi, avfallshantering, cirkulär ekonomi, grön infrastruktur och klimatanpassning i syfte att minska miljö- och klimatavtrycket för de kulturella och kreativa sektorerna och kulturplatser i linje med relevanta strategiska ramar.
- Stöd till hållbar transportinfrastruktur som bidrar till hållbar turism och tillgång till kultur som en del av relevanta transportplaner.
- Åtgärder som främjar kultur genom strategier för territoriell utveckling och stadsutveckling under de territoriella myndigheternas ansvar och med deltagande av lokala intressenter och lokalsamhällen. För städer och funktionella urbana områden är 8 % av finansieringen öronmärkt för hållbar stadsutveckling, där kulturen kan vara en viktig drivkraft.
- Ett urval av 20 projektförslag som kommer att ta emot stöd och sakkunskap för att stimulera inspirerande, platsbaserade och omvandlande Bauhausprojekt. De utvalda projekten omfattar olika teman, såsom renovering av byggnader/offentliga utrymmen i en anda av cirkularitet, bevarat och omvandlat kulturarv, överkomliga bostadslösningar och integrerad förnyelse av stads- och landsbygdsområden⁴⁰.
- Sex innovativa åtgärder på kultur- och kulturarvsområdet som valts ut som en del av den femte ansökningsomgången för innovativa åtgärder i städerna⁴¹.
- Den första ansökningsomgången inom ramen för ”Europeiska stadsinitiativet – Innovativa åtgärder i städerna”, som kommer att inriktas på Bauhausinitiativet, inbegripet bevarandet och omvandlingen av kulturarv.
- Ett pilotprojekt för att skydda och främja kulturen i EU:s yttersta randområden⁴² samt i de utomeuropeiska länderna och territorierna, där målet är att främja det rika kulturarvet i dessa regioner och på dessa territorier genom konferenser, utbyten, evenemang och utställningar i syfte att sprida konstnärliga verk och stödja kulturellt utbyte genom rörlighet bland yrkesverksamma inom de kulturella och kreativa sektorerna.
- Inom ramen för det mellanstatliga arbetet inom **EU-agendan för städer** berör ett av de 14 partnerskapen **kultur och kulturarv**. Detta partnerskap syftar till att förbättra förvaltningen av de europeiska städernas historiska bebyggelse, främja kultur och bevara kvaliteten på stadsmiljön och städernas kulturarv.
- Ett nytt partnerskap för EU-agendan för städer kommer att inriktas på **hållbar turism**.
- Utöver det finansieringsstöd som finns tillgängligt inom ramen för de allmänna programmen och samarbetsprogrammen är kultur och hållbar utveckling också allmänt erkända inom **EU:s makroregionala strategier: EU-strategin för Donauregionen, EU:s strategi för Östersjöområdet, EU:s strategi för Alperna och EU:s strategi för den adriatisk-joniska**

⁴⁰ Nya lokala Bauhausinitiativ: https://c.ramboll.com/local-support-new-european-bauhaus?utm_source=direct-email&utm_medium=email&utm_campaign=nebop.

⁴¹ <https://uia-initiative.eu/en/theme/culture-and-cultural-heritage>.

⁴² EU inbegriper nio yttersta randområden, där 4,8 miljoner medborgare bor. Dessa områden är Franska Guyana, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion och Saint-Martin (Frankrike), Azorerna och Madeira (Portugal) samt Kanarieöarna (Spanien). Enligt artikel 349 i EUF-fördraget hjälper särskilda bestämmelser i EU-lagstiftningen dessa regioner att hantera de stora utmaningar de står inför på grund av sin avlägsna belägenhet, ökaraktär och ringa storlek.

regionen. Alla dessa åtgärder och mål är viktiga för EU:s allmänna regionala och övergripande politik för kultur och hållbar utveckling eftersom de skapar kopplingar och synergier mellan program och initiativ samt mellan intressenter från EU-länderna och partnerländer/länder utanför EU.

- **Integreringen av Bauhausinitiativet i medlemsstaternas sammanhållningsprogram är en prioritering** under de pågående förhandlingarna om programplaneringen för 2021–2027. Initiativet betraktas som ett **mål i de strategiska partnerskapsavtalen och de relevanta operativa programmen i varje medlemsstat.**

Kommande åtgärder:

- Lansera **ansökningsomgången för Bauhausinitiativet inom ramen för ”Europeiska stadsinitiativet – Innovativa åtgärder i städerna”** hösten 2022.
- Fortsätta att stödja kultur och kulturarv inom program för **uropeiskt territoriellt samarbete (Interreg)** och makroregionala strategier.
- Inleda det **nya partnerskapet inom EU-agendan för städer** med inriktning **på turism.**

C. Inrikes frågor och inre säkerhet

Viktiga prioriteringar och strategiska åtgärder

Stöld och plundring av kulturarvsplatser samt olaglig handel med kulturföremål är en omfattande internationell verksamhet och en lukrativ inkomstkälla för organiserad brottslighet, och ibland för terrorister och konfliktparter. Olaglig handel med kulturföremål är särskilt vanligt förekommande i konflikt- och krisregioner som Ukraina och Mellanöstern. Verksamheten kan leda till fullständig eller delvis förstörelse av de stulna eller plundrade föremålen samt av kulturarvsplatser, religiösa byggnader, arkeologiska fyndplatser osv. Dessa har ett stort värde för lokalbefolkningens identitet eftersom de bevarar historiska, kulturella och sociala minnen, ofta till och med på den plats där de först skapades. Ett välskyddat kulturarv bidrar till utvecklingsprocessen genom att skapa möjligheter till utbildning och sysselsättning, ge utrymme för dialog mellan olika sociala grupper och öka marginaliserade befolkningsgruppers inflytande och känsla av tillhörighet.

Förstörelse av kulturarv kan därmed avsevärt skada ett samhälles kollektiva minne, men även ta ifrån det dess inkomstkälla, till exempel om turistattraktioner förstörs (kulturarvsplatser, museer m.m.).

I linje med strategin för EU:s säkerhetsunion 2020 och EU:s strategi för att bekämpa organiserad brottslighet 2021–2025 håller kommissionen för närvarande på att utarbeta en handlingsplan mot olaglig handel med kulturföremål. Syftet är att bekämpa den olagliga handeln med kulturföremål och skydda kulturföremål från att förstöras genom brottslig skada. Mot denna bakgrund kommer handlingsplanen att behandla olika aspekter av kampen mot den olagliga handeln med kulturföremål, däribland kapacitetsuppbyggnad hos brottsbekämpande och rättsliga myndigheter för att de ska bli bättre på att upptäcka och bestraffa sådan olaglig handel, förbättrad spårbarhet för kulturföremål, stärkt skydd av kulturföremål mot olaglig handel och plundring samt samarbete med tredjeländer där plundring äger rum, med särskild uppmärksamhet riktad mot länder där det pågår konflikter och kriser. En annan aspekt är att öka medvetenheten om behovet av att skydda kulturföremål och den skada som olaglig handel med kulturföremål kan orsaka kulturarvet.

Kommande åtgärder:

- Bidra till sociala mål och ekonomiskt mervärde genom att bekämpa brottslighet och olaglig handel samt underlätta kulturella gruppers känsla av ägarskap.
- Anta en **handlingsplan för att bekämpa olaglig handel med kulturföremål 2022** i syfte att ta itu med de olika aspekterna av kampen mot den olagliga handeln med kulturföremål och skyddet av kulturföremål från brottslig skada.

D. Sysselsättning, socialpolitik och inkludering

Politiska prioriteringar och strategiska åtgärder

Ett av de viktigaste raminitiativen är **strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning**⁴³. Den syftar till att uppnå ytterligare framsteg när det gäller att säkerställa fullständigt deltagande av personer med funktionsnedsättning, bland annat på kulturområdet, och kommer att vara vägledande för både medlemsstaternas och EU-institutionernas åtgärder. Tillgänglighet möjliggör rättigheter och är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta till fullo i samhället, på lika villkor som andra. I linje med strategin **skulle ett relevant mål för kulturen vara att fokusera på tillgängligheten till kulturevenemang och kulturprodukter och främja konstverk av personer med funktionsnedsättning**. Strategin syftar till att göra framsteg på alla områden i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning⁴⁴, i vilken EU och alla dess medlemsstater är parter. Detta är ett rättsligt bindande instrument för mänskliga rättigheter som fastställer miniminormer för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kommissionen har infört en mekanism för att övervaka genomförandet av strategin. Mekanismen kommer även att fungera som underlag till den europeiska planeringsterminen, EU:s sociala resultattavla och genomförandet av målen för hållbar utveckling. Senast 2023 kommer nya indikatorer för funktionsnedsättning att utarbetas som underlag till indikatorerna för den sociala resultattavlan, den europeiska planeringsterminen och målen för hållbar utveckling.

Som en del av strategin främjar och synliggör kommissionen konstverk av personer med funktionsnedsättning. Kommissionen strävar också efter att göra kulturarv och alla kulturella aktiviteter tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom stöd av EU-medel, bland annat inom programmet Kreativa Europa. Dessutom

- gav kommissionen stöd till en studie⁴⁵ som en del av det storskaliga projektet **Europe Beyond Access**⁴⁶, där man utforskade (bristen på) kunskaper bland integrerande kultureller om a) verk av konstnärer med funktionsnedsättning, b) hur deras program kan göras tillgängliga för dem, och c) hur deras program kan göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning,
- främjar kommissionen utvecklingen av tillgänglig turism, framför allt i städer via utmärkelsen europeisk huvudstad för smart turism.

Strategin syftar till att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan delta i kulturlivet på lika villkor som andra, i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

⁴³ [En jämlikhetsunion: strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 – Sysselsättning, socialpolitik och inkludering – Europeiska kommissionen \(europa.eu\).](#)

⁴⁴ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁴⁵ [Time to Act: How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences – Disability Arts International.](#)

⁴⁶ [Europe Beyond Access – Disability Arts International.](#)

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att främja och uppmuntra **kultur, kreativ verksamhet och konst för personer med funktionsnedsättning** och att öka medvetenheten. Detta kommer att synliggöra personer med funktionsnedsättning i utställningar och framträdanden samt göra fler framträdanden, festivaler, konstsamlingar och museer tillgängliga för dem. EU-intyget om funktionsnedsättning infördes som ett pilotprojekt 2016–2018 i åtta medlemsstater (Belgien, Cypern, Estland, Finland, Italien, Malta, Rumänien och Slovenien) och även efter det att projektet avslutats finns intyget kvar och är giltigt i dessa åtta länder. **I en studie där man bedömde genomförandet av pilotprojektet avseende EU-intyget om funktionsnedsättning och tillhörande fördelar**⁴⁷ fastställdes potentialen för en större insats, och det framkom bland annat att det skett en relativt måttlig ökning av deltagandet i kultur, fritidsaktiviteter och idrott samt turism i utlandet. Kommissionen har för avsikt att utöka EU-intyget om funktionsnedsättning.

Inom ramen för EU-pakten för kompetens inrättades dessutom ett nytt partnerskap för att främja färdigheter inom de kulturella och kreativa sektorerna 2022.

Kommande åtgärder:

- Kommissionens kampanj **Tillsammans för rättigheter**⁴⁸ (som pågår fram till mars 2023) för att öka medvetenheten om viktiga aspekter av strategin, där kultur är en av dem. Kampanjen utformas i samråd med personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem samt konstnärer.
- Kommissionens förslag om att senast 2023 utöka EU-intyget om funktionsnedsättning så att det ska bli giltigt i alla medlemsstater, genom att bygga vidare på erfarenheten av det pågående pilotprojektet avseende EU-intyget om funktionsnedsättning och på EU-parkeringsstillståndet för personer med funktionsnedsättning.
- Ytterligare utveckling och främjande av sektorspartnerskap inom ramen för kompetenspakten inom Europaåret för kompetens 2023.

E. Rättsliga frågor, konsumenträttigheter och jämställdhet

Politisk ram, viktiga prioriteringar och aktuella åtgärder

Kommissionen antog 2020 **EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande**. I ramen fastställs en övergripande strategi med tre pelare som kombinerar social och ekonomisk inkludering med jämlikhet och ökat deltagande.

Denna ram omfattar mål på EU-nivå och kvantitativa överordnade mål för att bekämpa antiziganism och diskriminering, minska fattigdom och social utestängning, främja romernas deltagande och öka deras reella lika tillgång till utbildning, arbetsmarknad, hälso- och sjukvård och boende. På kulturområdet inbegriper ramen det operativa målet att **främja kunskaper om romers historia och kultur, erkännande av romer samt försoning**. Indikatorerna för detta mål skulle kunna kopplas till **majoritetsbefolkningens kunskaper om romernas historia, litteratur, konst, kultur, musik och politik**, majoritetsbefolkningens deltagande i romska kulturfestivaler och andra offentliga arrangemang samt kunskaper om romani och om förintelsen av romer.

Medlemsstaterna har bekräftat sitt åtagande att främja romers jämlikhet och inkludering genom att enhälligt anta rådets rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet. I

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sv&pubId=8407&furtherPubs=yes>.

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1556&langId=sv>.

rekommendationen anges särskilda åtgärder som medlemsstaterna ska inkludera i sina **nationella strategiska ramar för romer**. Det rör sig bland annat om åtgärder för att öka kunskaperna bland lärare och annan skolpersonal om romsk historia och kultur, främja romernas sociala, ekonomiska, politiska och kulturella delaktighet samt medborgardeltagande och främja kunskaperna om romernas kultur, språk och historia i samhället, inklusive minnet av förintelsen av romer.

Kommissionen främjar **positiva budskap om romer och goda romska förebilder** och ökar kunskaperna om romernas historia och kultur, bland annat i form av ett evenemang för att öka kunskaperna om romani som en del av EU Romani Week 2022, som Europaparlamentet står bakom. Kommissionen stöder även relevanta verksamheter inom programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden⁴⁹.

Mer allmänt pågår arbetet med att genomföra **EU:s handlingsplan mot rasism** och med att föra en **interreligiös dialog**, särskilt genom EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv.

Kommande åtgärder:

- Medlemsstaterna ska senast 2030 genomföra sina **nationella strategiska ramar för romer**, inbegripet åtgärder för att främja kunskaper om romsk konst, historia och kultur.
- Kommissionen ska offentliggöra sin **bedömning av de nationella strategiska ramarna** under hösten 2022, utvärdera medlemsstaternas åtaganden och ge vägledning om eventuella förbättringar som behövs.
- Fortsatt stöd till **verksamhet för att öka medvetenheten om romernas historia och kultur och främja sanning och försoning** inom ramen för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden.
- Fortsatt stöd till **verksamhet för att öka medvetenheten om judiskt liv och kulturarv mot bakgrund av minnet av förintelsen** inom ramen för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden.

F. Bauhausinitiativet och dess horisontella dimension för kulturdriven hållbarhet

Under de senaste åren har det uppstått ett behov av att ta itu med den stora utmaning som klimatförändringarna utgör, tillsammans med effekterna av covid-19-pandemin. Kulturens och de kulturella och kreativa sektorernas betydelse för systemet som positiva aktörer för en hållbar samhällsomvandling när det gäller hanteringen av potentiellt störande effekter av den gröna och den digitala omställningen har bekräftats.

Det **nya europeiska Bauhaus** är ett övergripande initiativ vars syfte är att genomföra den gröna omställningen genom att ta itu med globala utmaningar genom platsbaserade och innovativa lösningar. Dessa kombinerar värdena hållbarhet, inkludering och estetik – en triangel som säkerställer att de avsedda lösningarna tar hänsyn till ett antal olika dimensioner samtidigt. Dessa dimensioner omfattar inte bara aspekterna miljö, överkomlighet och tillgänglighet, utan även behov och ambitioner utöver funktionalitet för att säkerställa upplevelsekvälitet för alla. Initiativets innovativa potential ligger i de deltagandebaserade och tvärvetenskapliga flernivåstrategier som måste integreras i processen för gemensamt skapande och genomförande. Detta innefattar många politikområden, discipliner och aktörer för att man gemensamt ska kunna utveckla nya sätt att arbeta för att omvandla alla aspekter av medborgarnas liv: platser, produkter, tjänster, ekosystem, synsätt och beteenden. I meddelandet om det

⁴⁹ [Programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden | Europeiska kommissionen \(europa.eu\)](#).

nya europeiska Bauhaus⁵⁰ betonas kulturens grundläggande roll för att ta itu med hållbarhetsutmaningar och stödja en positiv samhällsomvandling. Konstnärer och kulturarbetare spelar en avgörande roll i paradigmskiftet mot nya beteenden och värderingar.

I meddelandet nämns även avsikten att skapa en möjliggörande ram för Bauhausinitiativet, som harmoniserar med målen för hållbar utveckling och relevanta EU-strategier och EU-initiativ. Nästan två år efter lanseringen av initiativet har det integrerats i EU:s politik och program (Horisont Europa, Life, Eruf, programmet för ett digitalt Europa, Erasmus+, Kreativa Europa, Europeiska solidaritetskåren och programmet för den inre marknaden).

Initiativet har skapat en diversifierad, livskraftig och ständigt växande gemenskap med över 500 partner och bidragsgivare från nätverksorganisationer, lokala icke-statliga organisationer, företag och myndigheter. Ett av de viktiga instrument som inrättats genom initiativet är Bauhauslaboratoriet, som är en plats där innovativa samarbetsmodeller testas. Bauhausgemenskapen arbetar tillsammans för att skapa verktyg, ramar och förutsättningar för den gröna omställningen i syfte att få till stånd en konkret omvandling och innovativa lösningar på fältet. Sedan april 2022 har åtta åtgärder redan inletts i Bauhauslaboratoriet, varav tre av Bauhausgemenskapen själv.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

Bland de åtgärder inom initiativet som bidrar till att uppnå målen för hållbar utveckling bör följande lyftas fram:

- Sex projekt som valts ut inom ramen för ansökningsomgången för utveckling av fyrtornsdemonstratorer för att hantera ämnen som byggnadsrenovering, cirkularitet, konst, kulturarv, utbildning, smarta städer samt förnyelse av stad och landsbygd. Eftersom projekten är spridda över hela Europa kommer de att tillhandahålla en rad olika resultat som kan anpassas och reproduceras inom liknande verksamheter i och utanför Europa, för att hjälpa till att inspirera framtida projekt.
- Bauhauslaboratoriet är ett virtuellt utrymme där Bauhausgemenskapen samlas för att föreslå konkreta och handfasta projekt. Laboratoriets projekt har två mål: a) att skapa förutsättningar för den gröna omställningen, och b) att få till stånd en konkret omvandling på fältet. Bauhauslaboratoriet följer en dagordning som leds av kommissionen och som för närvarande är synlig inom fem kommissionsledda projekt⁵¹. Laboratoriet står även värd för kommissionsledda initiativ och stöder för närvarande den första omgången innovativa projekt från Bauhausgemenskapen, med fokus på konkreta förändringar på specifika platser.

Kommande åtgärder:

- Ytterligare stödja Bauhausinitiativet genom att **mobilisera medel från EU:s finansieringsprogram.**
- Uppmuntra gräsrotsinitiativ från **Bauhausgemenskapen**, bland annat genom Bauhauslaboratoriet.
- Gradvis utveckla dialogen och samarbetet med tredjeländer genom att **dela och testa konceptet för Bauhausinitiativet utanför EU.**

G. EU:s politik på området internationella partnerskap och utveckling

Politisk ram och viktiga prioriteringar

⁵⁰ [Meddelande från kommissionen om det nya europeiska Bauhaus.](#)

⁵¹ Det rör sig om följande projekt: strategi för märkning, pilotprojekt för gemensam finansiering med filantropi, gräsrotsfinansiering och offentlig finansiering, rättslig analys och rättsliga experiment samt omvandling av utbildningsanstalter.

Kommissionens arbete på området internationella partnerskap bygger på det gemensamma meddelandet *Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser*. I meddelandet fastställs följande tre huvudsakliga insatsområden:

- Främja interkulturell och interreligiös dialog för att förbättra den kulturella pluralismen och den ömsesidiga förståelsen samt respekten för mångfald, jämlikhet och mänskliga rättigheter.
- Stödja kulturella och kreativa sektorer som erbjuder möjligheter till ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen.
- Underlätta kulturavssamarbete som för samman samhällen och människor, stärker deras känsla av identitet och stöder hållbar turism.

Kommissionen har arbetat aktivt med projekt och åtgärder som har en stark inverkan på utvecklingens ekonomiska dimension.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

Bland exemplen kan följande nämnas:

- **Stöd till Unescos indikatorer för 2030**

Inom projektet bedrivs pilotverksamhet för att fastställa och utarbeta en ram med tematiska indikatorer – Unescos kulturindikatorer för 2030. Syftet är att mäta och övervaka kulturens betydelse för och bidrag till genomförandet av FN:s Agenda 2030.

Inom ramen för projektet testas och förbättras de tematiska indikatorer som kommer att användas av länder och städer som vill betona kulturens bidrag till den hållbara utvecklingen i sina frivilliga nationella rapporter och frivilliga lokala översyner. Projektets resultat kommer att presenteras i internationella forum för att säkerställa en bred spridning bland alla intressenter.

Andra pågående initiativ omfattar bland annat följande:

- **Instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete** – stöder initiativ för kultur och hållbar utveckling i förhållande till partner utanför EU på nationell, regional och global nivå.
- **AKS-EU-kulturprogrammet** – stöder konstnärer och konstverk från länder i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet.
- **Innovative Financing Initiative for Culture** – hjälper de kulturella och kreativa sektorerna att få tillgång till finansiering och förbättra entreprenörskapaciteten.
- **Korridorer för Sidenvägens kulturarv i Afghanistan, Centralasien och Iran – den internationella dimensionen av Europaåret för kulturarv** – ett gemensamt samarbete som inleddes av EU och Unesco i oktober 2018 för att öka kulturens bidrag till hållbar utveckling genom en kulturarvsbaserad turismutveckling för en högkvalitativ besöksupplevelse längs korridorerna för Sidenvägens kulturarv i de stödmottagande länderna.
- **Procultura** – främjar sysselsättning och inkomstgenerering inom de kulturella undersektorerna musik, scenkonst, barn- och ungdomslitteratur och förlagsverksamhet i de portugisisktalande delarna av Afrika samt Östtimor.
- **Identity Building and Sharing Business Initiative** – angriper några av de bakomliggande orsakerna till statsinstabilitet och irreguljär migration genom att stärka produktionssektorer som bidrar till identitetsskapande (däribland de kulturella och kreativa sektorerna), hantera livsstilsmarknadernas värdekedjor och dela produkten av deras kreativitet genom tillgång till nya marknader.

- **CreatiFI** – hjälper de kulturella och kreativa sektorerna att få tillgång till finansiering genom garantier och lån samt stöder kapacitetsuppbyggnaden för finansiella intermediärer i länder i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet.
- **EU:s/Unescos expertfacilitet** – stöder mekanismer för tekniskt bistånd och utbyte av kunskap och bästa praxis mellan olika intressenter i syfte att stärka politiken och den institutionella miljön för de kulturella och kreativa sektorerna. Projektet syftar till att tillhandahålla hållbara företagsstyrningssystem för kultur och hjälpa till att utveckla kulturella och kreativa sektorer som bidrar till inkluderande social och ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning.

Kommande åtgärder:

- Stöd till kulturpolitiken och den institutionella miljön för de kulturella och kreativa sektorerna samt insamling av uppgifter för **utarbetandet av tematiska kulturindikatorer och kulturpolitik**.
- Stöd till **kulturellt samarbete** mellan Afrika och Europa samt till kulturarvet i Afrika söder om Sahara **för hållbar utveckling, fred, sysselsättning och tillväxt**.

H. Granskaps- och utvidgningspolitik

Politisk ram och viktiga prioriteringar

I den **nya europeiska agendan för kultur** betonas att främjandet av kultur och interkulturell dialog bör användas som drivkraft för sammanhållning och socioekonomisk utveckling. I linje med det gemensamma meddelandet *Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser* spelar kultur och interkulturell dialog en viktig roll för att främja försoning. Detta har lett till utarbetandet av olika policydokument för var och en av granskapsregionerna.

I det regionala fleråriga vägledande programmet för det södra granskandet ingår – inom prioriterat område 1) Mänsklig utveckling, god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen – specifikt mål 4 – **att stödja kultur som ett krav för mänsklig utveckling och bättre livskvalitet**. EU kommer att stödja kulturen som ett väsentligt inslag i samhällslivet och en viktig del av samhällsuppbyggnaden.

På samma sätt föreskrivs i den nya europeiska agendan för kultur att kommissionen kommer att främja de kulturella och kreativa sektorerna på västra Balkan, bland annat genom att använda instrumentet för stöd inför anslutningen, samt utveckla strategier för kultursamarbete på regional nivå, med start från länderna på västra Balkan.

I meddelandet *Trovärdiga utsikter till EU-medlemskap och ett ökat EU-engagemang för västra Balkan (strategin för västra Balkan)* betonas att regionalt samarbete och goda grannförbindelser på västra Balkan är nödvändiga förutsättningar för framsteg på vägen mot en EU-anslutning och för att främja socioekonomisk utveckling i regionen genom kultur. Att fördjupa samarbetet på kulturområdet med och inom regionen är en av åtgärderna till stöd för flaggskeppsinitiativ 6 inom strategin för västra Balkan.

När det gäller det östliga partnerskapet fastställs följande mål inom prioriteringen att investera i människor och kunskap i det gemensamma arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar *Recovery, Resilience and Reform: post 2020 Eastern Partnership priorities*, som offentliggjordes i juli 2021:

- Maximera **de kulturella och kreativa sektorernas potential som drivkraft för socioekonomisk utveckling**.
- Stärka **det kulturella samarbetet och den interkulturella dialogen** genom att bland annat öka deltagandet i Kreativa Europa, EU4Culture och andra initiativ.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

- **Thaqafa Daayer Maydoor** är ett fyraårigt regionalt program (2020–2024) som främjar ett kulturellt ekosystem i det södra grannskapet.
- **CREACT4MED** är ett fyraårigt regionalt program (2020–2024) med det övergripande målet att stärka kulturens och kreativitetens roll som drivkraft för sysselsättning och motståndskraft. Det är inriktat på ungdomar och kvinnliga företagare i det södra grannskapet.
- **Delen för västra Balkan inom Kreativa Europa** syftar till att öka det ekonomiska stödet till kulturorganisationer i regionen genom att införa en särskild programdel för västra Balkan inom programmet Kreativa Europa. Detta genomfördes genom en särskild ansökningsomgång för finansiering av projekt inom en mängd olika sektorer. Det rörde sig bland annat om översättning och förlagsverksamhet, arkitektur, videokonst, målning och teckning, teater, dans, grafisk konst, musik, immateriell kultur, museer samt historiska platser och byggnader.
- Det **regionala programmet för kultur och kreativitet på västra Balkan**, som har en budget på 8 miljoner euro och genomförs i linje med strategin för västra Balkan, syftar till att främja interkulturell dialog och öka den kulturella och kreativa sektorns socioekonomiska inverkan på västra Balkan.
- Projektet **EU4Culture** syftar till att göra kulturen till en drivkraft för tillväxt och social utveckling i det östliga partnerskapet. Det stöder kultursektorns allt större roll som motor för ekonomisk utveckling. Dess interregionala angreppssätt gör att projektet främjar en utökad interkulturell dialog och ett mer omfattande kunskapsutbyte mellan länderna i det östliga partnerskapet, samtidigt som det förbättrar det lokala styret inom kultursektorn.

Kommande åtgärder:

- Ett **nytt kulturprogram för det södra grannskapet** håller på att utarbetas för 2023, där EU kommer att stödja kulturarbetare som pådrivare för samhällsuppbyggnad.

I. Utbildnings- och ungdomspolitik

Koalitionen utbildning för klimatet är ett gräsrotsinitiativ som skapats gemensamt för att engagera utbildningssektorn på EU-nivå samt på nationell och lokal nivå. Det är ett flaggskeppsinitiativ i meddelandet om att förverkliga det europeiska området för utbildning senast 2025 och ett viktigt instrument för att effektivt fånga upp och dela initiativ och projekt som inleds av utbildningssektorn till stöd för omställningen till klimatneutralitet. Detta gäller särskilt utveckling av grön kompetens och beteendeförändringar samt upprättande av kopplingar till andra initiativ, såsom klimatpakten eller Bauhausinitiativet.

EU:s ungdomsstrategi är ramen för EU:s ungdomspolitiska samarbete 2019–2027, på grundval av rådets resolution av den 26 november 2018. Med sina elva ungdomsmål och tre pelare (engagera, sammanföra och stärka) syftar strategin till ett meningsfullt medborgardeltagande samt ett meningsfullt ekonomiskt, socialt, kulturellt och politiskt deltagande bland ungdomar. Strategin stöder utvecklingen av kreativitet bland ungdomar samt deras tillgång till kultur och kreativa verktyg. Den syftar även till att göra ny teknik tillgänglig för att stärka ungdomars kreativitet och innovation och öka intresset för kultur, konst och vetenskap.

Kommissionen stöder dessa mål genom följande finansieringsprogram, politik och studier:

- Erasmus+, som stöder kreativitet och innovation inom samarbetsprojekt.
- Europeiska solidaritetskåren, som stöder det europeiska kulturarvet genom volontärprojekt.
- Rådets slutsatser om ungdomars tillgång till kultur (november 2010).

- Rådets slutsatser om främjande av ungdomars kreativa och innovativa potential (maj 2012).

Dessutom är 2022 **Europaåret för ungdomar**, vilket belyser vikten av att ungdomar i Europa skapar en bättre framtid – som är grönare, mer inkluderande och digital. I samband med Europaåret för ungdomar får unga möjlighet att förvärva nya kunskaper, dela sina visioner, träffa andra och delta i aktiviteter över hela Europa. Det innefattar nio politikområden, däribland kultur, och ett exempel på åtgärder är genomförandet av flaggskeppsinitiativet ”Youth discovers culture thanks to DiscoverEU in 2022”.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

- I nära samarbete med Bauhausinitiativet utlyste koalitionen utbildning för klimatet i februari 2022 en gemensam inbjudan att anmäla intresse för utbildnings- och kunskapsinrättningar som vill utarbeta sina egna Bauhausprojekt, där utformning, hållbarhet och nya undervisningsmetoder kombineras.
- Synliggörande av kulturarvet för unga som deltar i DiscoverEU (Erasmus+), inbegripet träffar inom DiscoverEU på olika platser i Europa.
- Rådets antagande av kommissionens förslag till rådets rekommendation om lärande för miljömässig hållbarhet, i maj 2022⁵². Detta uppmuntrar länder att fastställa lärandet för den gröna omställningen och hållbar utveckling som ett av de prioriterade områdena i utbildningspolitiken och utbildningsprogrammen.
- Tydlig inriktning på den gröna omställningen som en del av de strategiska prioriteringarna för det europeiska området för utbildning⁵³ samt främjande – i EU:s agenda för omställning av utbildningen – av STEAM-metoden, dvs. integrering av naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM) med konst⁵⁴.

Kommande åtgärder:

- Säkerställa **uppföljningen av Europaåret för ungdomar 2022**.
- Fortsätta att genom **programmen Erasmus+ och Europeiska solidaritetskåren stödja** kultur, kreativitet och innovation samt underlätta lärande om EU:s värden och kulturarv.
- Ytterligare främja flaggskeppsinitiativet **DiscoverEU**.
- Öka **synergierna mellan koalitionen utbildning för klimatet och andra relevanta politiska åtgärder** och initiativ för hållbarhet och klimatet.

J. Inre marknads- och industripolitik

Politisk ram och prioriteringar

I EU:s industristrategi och dess uppdatering⁵⁵ identifieras 14 industriella ekosystem, varav ett utgörs av de kulturella och kreativa sektorerna. Strategin för de industriella ekosystemen – som omfattar alla offentliga och privata aktörer som är verksamma i en värdekedja (från de minsta nystartade företagen till de största företagen, från den akademiska världen till forskning, från tjänsteleverantörer till varuleverantörer) –

⁵² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/sv/pdf>.

⁵³ [EUR-Lex - 52020DC0625 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/lexuris/com(2020)625): COM(2020) 625 final.

⁵⁴ I detta sammanhang har begreppet ”konst” en vid betydelse som omfattar kreativ konst, kultur och språk men även humaniora och samhällsvetenskap. Tanken är att främja tvärvetenskap och betona STEM:s relevans för miljömässiga, kulturella, ekonomiska och sociala utmaningar genom lärande och undervisning med utgångspunkt i det verkliga livet.

⁵⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_sv och COM(2021) 350 final: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf.

syftar till att hjälpa de kulturella och kreativa sektorerna att återhämta sig och växa, samtidigt som de utnyttjar den gröna och den digitala omställningen⁵⁶.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

Partnerskapsprojektet Worth⁵⁷ är särskilt relevant eftersom det har åtagit sig att **genom designlösningar utveckla en smartare och mer hållbar tillväxt för alla**. Tanken är att hjälpa små och medelstora företag inom livsstilsbranschen att hitta gröna och inkluderande lösningar för att förbättra sina affärsprocesser, produkter och tjänster. Små och medelstora företag utgör 99 % av alla företag i EU och har skapat omkring 85 % av de nya arbetstillfällena under de senaste årtiondena. De har ofta svårt att hitta gröna, digitala och mer inkluderande lösningar och att förbli konkurrenskraftiga. Partnerskapsprojektet Worth ger därför särskilt stöd till små och medelstora företag i form av ett inkubationsprogram⁵⁸ för affärspartnerskap mellan formgivare, tillverkare/hantverkare och teknikleverantörer för att hjälpa till att utveckla nya affärsidéer. Projektet inriktas på livsstilsbranschen, inklusive textil och kläder, skor, läder och päls, möbler och heminredning, smycken och accessoarer. **Affärspartnerskapen måste ta itu med utmaningar i linje med målen för hållbar utveckling, såsom den cirkulära/gröna ekonomin eller social innovation**. Sedan 2017 har partnerskapsprojektet Worth redan gett stöd åt 217 gränsöverskridande partnerskap, och omkring 135 nya partnerskap kommer att stödjas fram till 2025.

Dessutom stöder kommissionen de kulturella och kreativa sektorerna, särskilt kreativa företag och entreprenörer, genom sektorsövergripande nätverk för företagsstöd: Enterprise Europe Network⁵⁹ och plattformen för klustersamarbete⁶⁰ (som stöder små och medelstora företag samt ägnar sig åt nätverksarbete, internationalisering, kontaktskapande för företag m.m.). Särskilda åtgärder har vidtagits för ökad kompetens, professionalisering och utbildning på arbetsplatsen genom

- Erasmus för unga företagare⁶¹ (underlättande av utbyte av entreprenörs- och ledningserfarenhet, stöd för professionalisering, kompetens och utbildning på arbetsplatsen),
- mobilisering av intressenter för att inrätta ett storskaligt kompetenspartnerskap för de kulturella och kreativa sektorernas ekosystem, som inleddes den 28 april 2022 inom ramen för kompetenspakten⁶², med över 100 medlemmar som engagerar sig för arbetskraftens kompetensutveckling och för att locka begäringar till de kulturella och kreativa sektorerna.

Kommande åtgärder:

Inom ramen för **partnerskapsprojektet Worth**:

- Genomföra mentorprogrammet för de 65 utvalda gränsöverskridande partnerskapen (2022).
- Utlysa inbjudningar att anmäla intresse för att välja ut nya partnerskap under 2023.

⁵⁶ Årsrapport om den inre marknaden 2021, s. 98–104: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd-annual-single-market-report-2021_en.pdf.

⁵⁷ [WORTH Partnership Project \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/worth/).

⁵⁸ Inkubationsprogrammet omfattar a) ekonomiskt stöd, b) handledning om affärsstrategi och teknikutveckling, c) juridisk rådgivning om immateriella rättigheter och skydd av immateriella rättigheter, d) deltagande i utställningar och mässor, e) nätverksarbete och yrkesförbindelser, f) rådgivning om finansiella möjligheter/finansieringsmöjligheter.

⁵⁹ Enterprise Europe Network | Enterprise Europe Network (europa.eu).

⁶⁰ Homepage | European Cluster Collaboration Platform.

⁶¹ https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/erasmus-young-entrepreneurs_en.

⁶² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=en> och https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en.

- Öka kompetensen för en konkurrenskraftig och hållbar utveckling av de kulturella och kreativa sektorerna i digitala miljöer och för den gröna omställningen.

K. Forskning och innovation

Politisk ram och viktiga prioriteringar

EU:s ramprogram Horisont 2020 (2014–2020) gjorde 77 miljarder euro tillgängliga för finansiering av forsknings- och innovationsåtgärder kring programmets tre prioriteringar: vetenskaplig spetskompetens, industriellt ledarskap och samhällsutmaningar (kulturen omfattas främst av den sistnämnda prioriteringen). Ramprogrammet Horisont Europa (2021–2027) omfattar det särskilda forskningsklustret **Kultur, kreativitet och inkluderande samhällen**, som har en sammanlagd budget på 2,28 miljarder euro, varav 400 miljoner euro finns tillgängliga från 2021–2022. Detta kluster inriktas på följande tre insatsområden, som alla är relevanta för målen för hållbar utveckling: demokrati och samhällsstyrning, kulturarv och de kulturella och kreativa sektorerna samt sociala och ekonomiska förändringar. Särskild uppmärksamhet ägnas åt att stödja uppkomsten av nya former av kulturyttringar.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

Inom det andra insatsområdet, **Kulturarvet och de kulturella och kreativa sektorerna**, investeras mer än 100 miljoner euro i ansökningsomgångarna 2021–2022 via tre huvudpelare: gröna, digitala och innovativa åtgärder. Kulturen fungerar här som en drivkraft för målen för hållbar utveckling på olika sätt, bland annat genom att den berör ekonomisk konkurrenskraft och innovation, social sammanhållning och delaktighet, miljömässig hållbarhet och klimatåtgärder. Forsknings- och innovationsverksamhet inom detta insatsområde syftar till att bättre skydda, bevara och återställa det europeiska kulturarvet, främja konst och öka de europeiska kulturella och kreativa sektorernas konkurrenskraft genom användning av grönare och digitaliserad teknik/spetsteknologi.

Det första arbetsprogrammet för 2021–2022 omfattade forskningsåtgärder där de kulturella och kreativa sektorerna utgör drivkrafter för innovation och där det krävs aktivt deltagande och samverkan med dessa sektorer i form av sektorsövergripande och tvärvetenskapligt forskningssamarbete. Bland de viktigaste ämnena ingick följande:

- Grön teknik och miljövänliga material för kulturarv.
- Inkluderande ledning och hållbar finansiering av museer och kulturinstitut.
- Kulturella och kreativa sektorer som en drivkraft för innovation och konkurrenskraft.
- Bevara och stärka kulturarvet med avancerad digital teknik.
- Traditionellt hantverk för framtiden.
- Ett konkurrenskraftigt, rättvist och hållbart europeiskt ekosystem för musik.
- Den europeiska filmindustrins internationella konkurrenskraft.
- Klimatförändringarnas och naturkatastrofers effekter på kulturarvet.
- Spel och kultur som formar vårt samhälle.
- Bauhausinitiativet – att forma ett grönare och rättvisare sätt att leva i kreativa och inkluderande samhällen genom arkitektur, design och konst.

Vidare utsåg Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) den 22 juni 2022 en **kunskaps- och innovationsgrupp (KI-grupp) för de kulturella och kreativa sektorerna (EIT Culture and Creativity)**. Gruppen kommer att föra samman viktiga aktörer inom högre utbildning, forskning och

näringsliv för att utnyttja de relevanta sektorernas innovationspotential. Den kommer även att underlätta den digitala, gröna och sociala omställningen.

Utöver ovan nämnda kluster och åtgärder som riktar sig till de kulturella och kreativa sektorerna inom Horisont Europa finns även kopplingar mellan forskningsmålen på kultur- och hållbarhetsområdet inom **det femte klustret Klimat, energi och mobilitet**. Det finns särskilda ämnen och åtgärder för att tillämpa strategier för energieffektiv renovering av historiska byggnader, särskilt på **det fjärde insatsområdet** inom detta kluster. Fokus på detta område ligger på **byggnader och industrianläggningar i energiomställning** och syftar till att uppnå ett effektivare och mer hållbart byggnadsbestånd genom renovering och modernisering av byggnader. Inom det fjärde insatsområdet ingår dessutom det samprogrammerade partnerskapet **Built4people** som är avsett att finansiera forsknings- och innovationsprojekt för en ”människocentrerad hållbart byggd miljö” och sammanför offentliga och privata intressenter för att skapa vägar framåt för forskning och innovation i syfte att uppnå hållbarhet och bättre levnadsvillkor. Denna strategi, tillsammans med inriktningen på hållbarhet, tillför en social och kulturell dimension till de verksamheter och ämnen som finansieras inom ramen för detta partnerskap som i hög grad överensstämmer med Bauhausinitiativets principer för den bebyggda miljön (till exempel beträffande kulturarv och upplevelsekaraktär). Bland de främsta förväntade effekterna av det fjärde insatsområdet ingår avsikten att uppnå en mer inkluderande bebyggd miljö av högre kvalitet till ett mer överkomligt pris, begränsa klimatförändringarna och bevara miljön, skydda kulturarvet, ta hänsyn till hållbarhet, cirkularitet och estetik, och samtidigt säkerställa bättre levnadsvillkor. Dessutom har relevanta initiativ kopplade till kulturhuvudstäder⁶³, som bygger på projekt som omfattas av klustren inom Horisont 2020, lagt grunden för flera samarbetsinriktade och lokalt ledda åtgärder. Dessa spelar en viktig roll i omvandlingen av historiska stadsområden och främjandet av lösningar för att revitalisera stadsområden efter covid-19-pandemin. Kommissionen samordnade till exempel arbetet i en expertgrupp inom Horisont 2020 under benämningen *The human-centred city: Opportunities for citizens through research and innovation*, som färdigställdes 2020⁶⁴, och kartlade alla stadsinitiativ – inklusive de som berörde kultur – i den årliga kartläggningsrapporten *EU research & innovation for and with cities* (juni 2021)⁶⁵.

Kommande åtgärder:

Horisont Europas andra kluster (det andra insatsområdet: Kulturarvet och de kulturella och kreativa sektorerna):

- Ytterligare stödja de **tre områdena gröna, digitala och innovativa åtgärder, i syfte att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling**, särskilt genom att **utöka möjligheterna till digitalt samarbete och gemensamt skapande** och tillgodose behoven hos yrkesverksamma och forskare på området för det europeiska kulturarvet genom att från och med 2023 inrätta en europeisk molnbaserad samarbetsplattform för kulturarvet, **under europeisk jurisdiktion**.
- Återställandet och bevarandet av kulturarvet kommer att leda till utvecklingen av **ny miljövänlig teknik och nya miljövänliga metoder som kan ge Europa en ledande ställning inom den hållbara förvaltningen av kulturarv**.

⁶³ Se Horisont 2020-manifestet för europeiska städer.

⁶⁴ <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/5b85a079-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>.

⁶⁵ *EU research & innovation for and with cities* – Europeiska unionens publikationsbyrå (europa.eu): <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>.

- Offentliggöra ansökningsomgångar i ämnen som rör **de kulturella och kreativa sektorerna som drivkraft för en inkluderande klimatomställning, samtidigt som man integrerar Bauhausinitiativets kärnvärden** hållbarhet, inkludering och estetik, samt i ämnen rörande kulturturism för att **stödja en hållbar utveckling i landsbygdsområden och avlägsna områden.**
- **Utarbeta en ram för en helhetssyn på forskning och innovation som bidrar till kulturarvets miljömässiga, sociala och kulturella hållbarhet** i en omfattning som ingen medlemsstat eller Europeiska kommissionen skulle kunna uppnå på egen hand.

Horisont Europas femte kluster:

- I det fjärde insatsområdet ingår ett ämne som rör framtidssäkring av **historiska byggnader för omställningen till ren energi i det kommande arbetsprogrammet.**

EIT:s KI-grupp för de kulturella och kreativa sektorerna:

- 2023 blir startåret för KI-gruppen EIT Culture and Creativity⁶⁶.

L. Den digitala ekonomin och det digitala samhället

Den 10 november 2021 offentliggjorde kommissionen en rekommendation om ett **gemensamt europeiskt dataområde för kulturarv**. Syftet med rekommendationen är att bana väg för ett gemensamt europeiskt dataområde för kulturarv, hjälpa kulturarvsinstitutionerna att snabba på sitt digitaliserings- och bevarandearbete och gripa de möjligheter som den digitala omställningen erbjuder. Målet är att främja vidareutnyttjande av digitaliserade kulturarvstillgångar, särskilt tillgångar i 3D, inom olika nyckelområden såsom utbildning, hållbar turism och de kulturella och kreativa sektorerna, med en positiv inverkan på den ekonomiska tillväxten. Det gemensamma europeiska dataområdet för kulturarv kommer att bygga på den europeiska infrastrukturen för digitala tjänster och utöka dess nuvarande funktioner.

Kulturarvstillgångar som digitaliseras i 3D kan vara en källa till relevant kunskap om klimatrelaterad inverkan och anpassning (till exempel i och med att 3D möjliggör en icke-förstörande analys av tillgångar, visualisering av skada och information för återställande och bevarande etc.). Kulturarvstillgångar i 3D kan också ha stor betydelse när det gäller att öka resiliensen mot klimatförändringar och stödja ett förebyggande bevarande av monument, byggnader och platser som ingår i kulturarvet.

Dataområdet för kulturarv kommer även att bidra till hållbarhetsmål 4 (god utbildning för alla) eftersom de digitala kulturarvstillgångarna i dataområdet även kommer att ge flera perspektiv på den historiska, vetenskapliga och kulturella utvecklingen i och utanför Europa.

Digitaliseringen av kulturarvstillgångar och deras vidareutnyttjande kan skapa nya arbetstillfällen inte bara inom kulturarvssektorn, utan även inom andra kulturella och kreativa sektorer (t.ex. spel- och filmbranschen), och bidrar därmed till hållbarhetsmål 8 (anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt). Dataområdet för kulturarv kommer att stärka samarbeten, partnerskap och dialoger med ett nätverk av datapartner (t.ex. museer, gallerier, bibliotek och arkiv i hela Europa), aggregatorer och experter som arbetar inom det digitala kulturarvsområdet, vilket leder till ekonomisk tillväxt.

Vidare kommer dataområdet för kulturarv att bidra till hållbarhetsmål 9 (hållbar industri, innovationer och infrastruktur) eftersom det kommer att öka innovationen och skapandet av nya tjänster och tillämpningar genom användning och vidareutnyttjande av digitaliserade kulturarvstillgångar inom olika nyckelområden (t.ex. utbildning, smarta städer och miljömodellering, hållbar turism – tillsammans med dataområdet för turism – och kreativa kultursektorer). Digitaliserade kulturtillgångar av hög kvalitet öppnar nya sätt att

⁶⁶ <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>.

digitalt interagera med och ta del av kulturellt innehåll genom medkuratering, medskapande design och crowdsourcing, som stärker allmänhetens deltagande.

På det audiovisuella området har den handlingsplan för medier och audiovisuella medier som antogs i december 2020⁶⁷ lett till lanseringen av **ett verktyg för en gemensam metod för koldioxidräknare för audiovisuella produktioner inom hela den europeiska audiovisuella branschen** (åtgärd 6 om miljöanpassning 2023). Handlingsplanen har även bidragit till en **informationskampanj för att främja mångfald bakom kameran inom den audiovisuella branschen**, vilket har hjälpt den att anpassa sig till samhällsförändringar (åtgärd 8 om mångfald).

Kommande åtgärder:

- Ibruktagande av **dataområdet för kulturarv**.
- Ytterligare genomförande av **handlingsplanen för medier och audiovisuella medier**.

M. Klimat- och miljöpolitik

Politisk ram och centrala prioriteringar

Kommissionen lanserade den **europeiska klimatpakten** 2020 som en del av den europeiska gröna given. Syftet med klimatpakten är att erkänna vikten av nedifrån och upp-strategier som involverar medborgare från alla generationer och lokalsamhällen i omställningen till ett motståndskraftigt och klimatneutralt samhälle. Genom sin verksamhet syftar initiativet till att stödja gräsrotsinitiativ genom att tillhandahålla information om klimatomställningen, utveckla utrymmen där intressenter och allmänheten kan samarbeta samt hjälpa till att starta nya initiativ.

Genom klimatpakten kan enskilda personer och lokalsamhällen synliggöra sina klimatåtgärder och avge löften om begränsning av och anpassning till klimatförändringarna via plattformen ”Count Us In”.

Syftet med dessa verktyg är att interagera med allmänheten för att gemensamt skapa lokala klimatberättelser, med beaktande av kulturarv och bakgrund, och utforma åtgärder tillsammans i lokalsamhället. Klimatpakten stöder innovativa processer av gemensamt skapande för lokalsamhällen, såsom beslutsfattarens samverkan med medborgarna för att ge dem egenmakt genom att underlätta diskussioner om klimatförändringar och miljöskydd i städer. Klimatpaktens mervärde är att främja samarbete mellan olika parter (t.ex. konstnärer, kulturcentrum, icke-statliga organisationer, lokala myndigheter och företag) för att uppnå gemensamma mål.

Konstnärer, influerare, borgmästare och vem som helst som engagerar sig för klimatet kan bli en **klimatpaksambassadör** för att stödja det arbete som redan pågår i deras lokalsamhällen. Att bli ambassadör är ett kompletterande sätt att påverka, inspirera och stödja klimatåtgärder i lokalsamhällen och lokala nätverk.

När det gäller miljöpolitiken kan de djupgående förändringar i våra samhällen och ekonomier som krävs för att genomföra den gröna given bara ske om samhället som helhet engagerar sig. Detta kräver en förändring av sociala normer, värderingar och uppfattningar, med andra ord en kulturförändring, vilket erkänns i prioriteringarna i den gröna given. På samma sätt bidrar arbetet för att öka medvetenheten om den biologiska mångfalden till att främja kunskaper och omsorg om naturen samt empati och solidaritet, såväl som ämnesövergripande strategier för att hjälpa människor att förstå sambandet mellan ekonomiska, sociala och naturliga system.

⁶⁷ [IMMC.COM%282020%29784%20final.ENG.xhtml.1_EN_ACT_part1_v8.docx \(europa.eu\)](#).

EU:s landskapselement, biologiska mångfald och skyddade naturområden (Natura 2000) utgör dess immateriella kulturarv och lägger grunden för vår framtid. I den senaste Eurobarometern om EU-invånarnas syn på biologisk mångfald bekräftades på nytt att EU:s invånare bryr sig mycket om naturen och den biologiska mångfalden och förväntar sig att EU vidtar åtgärder för att skydda dem. De åtgärder som anses viktigast är framför allt att återställa naturen och den biologiska mångfalden för att kompensera för skador samt att bättre informera allmänheten om naturens och den biologiska mångfaldens betydelse. Samma enkät visar också att få känner till Natura 2000-nätverket och EU:s och medlemsstaternas insatser för att skydda det.

Det är av detta skäl som **EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030** understryker vikten av att öka kunskaperna om den biologiska mångfalden och integrera biologisk mångfald och ekosystem i skolor samt i den högre utbildningen och yrkesutbildningen. I de internationella förhandlingarna om den globala ramen för biologisk mångfald efter 2020 betonar kommissionen vikten av kultursektorer och att aktörer deltar i utbildning, medier samt i konst- och kultursektorn.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

- **Priset Europas miljöhuvudstad** (för större städer) och **utmärkelsen Green Leaf** (för städer med färre än 100 000 invånare) och deras fokus på medborgardeltagande och medborgarengagemang ger gott om utrymme för kultur- och utbildningsverksamhet på hållbarhetsområdet. Utmärkelserna finansieras genom Life-programmet och stöder det praktiska genomförandet av den gröna givnen i städer. De vinnande städerna ligger i framkant när det gäller den gröna omställningen och har potential att bli en förebild för andra. Vinnaren av Europas miljöhuvudstad (en per år) får 600 000 euro, medan vinnarna av Green Leaf (högst två per år) får 200 000 euro. Utmärkelsen hjälper och uppmuntrar de vinnande städerna att genomföra en rad olika åtgärder och projekt under året. Det rör sig vanligen om utbildningsstöd i skolor eller för ungdomar, konst- och hållbarhetsprojekt för allmänheten, konstutställningar som tolkar konst och miljöskydd m.m.⁶⁸ Prisutdelningarna innefattar normalt kulturevenemang och presentationer. Städerna uppger att utmärkelsen medför många fördelar, bland annat ökad internationell mediebevakning, större framåtanda i staden för att fortsätta att förbättra den miljömässiga hållbarheten och ökad attraktionskraft som turistmål.
- **Samarbete med naturhistoriska och naturvetenskapliga museer, botaniska trädgårdar, djurparker och akvarier via koalitionen för biologisk mångfald.** Koalitionen, som har samordnats av kommissionen sedan mars 2020, sammanför dessa institutioner och organisationer och är även öppen för forskningscentrum och universitet, naturreservat och skyddade områden över hela världen samt museer i alla kategorier, däribland konst, arkitektur och historia. Koalitionen uppmanar dem att gå samman och varna för naturkrisen samt påvisa naturens betydelse för mänskligheten. För närvarande omfattar koalitionen 51 länder och territorier och utgör en gemenskap bestående av 323 organisationer, nationalparker och skyddade områden, akvarier, botaniska trädgårdar, djurparker, museer (inklusive konstmuseer), forskningscentrum och universitet som, tillsammans med andra globala politiska naturkoalitioner, arbetar för att stärka den politiska genomslagskraften.
- **Verktyslådan för utbildning om naturskydd:** Denna verktyslåda är en del av ett större projekt för att öka medvetenheten om behovet av naturskydd och hjälper lärare att samtala med tonåringar om naturskydd i Europa. Verktyslådan erbjuder en rad aktiviteter, både inomhus eller utomhus, som är indelade i fyra moduler: i) hur relaterar vi till naturen? ii) upptäck Europas natur, iii) hur skyddar vi miljön i Europa? och iv) att engagera sig i naturskydd. Många aktiviteter stöds av uppgifter och information från databaserna och visarna inom det europeiska området för utbildning. Verktyslådan

⁶⁸ Ett exempel är ett campingprojekt i bergen för att informera ungdomar om klimatförändringarna: Une expérience inédite: bivouaquer à la Bastille! - J'agis - Je rêve (greengrenoble2022.eu).

finns på alla officiella EU-språk⁶⁹. Bland de förväntade resultaten ingår att öka medvetenheten bland tonåringar, hjälpa dem att förstå EU:s naturskyddspolitik, naturvårdsdirektiv och Natura 2000 och uppmuntra dem att engagera sig i naturskydd.

- **Synergier mellan skyddet av Natura 2000-områden och kulturarv:** Som ett av resultaten av EU:s handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet, och även som en uppföljning av Europaåret för kulturarv 2018, offentliggjorde kommissionen rapporten *Natural and cultural heritage in Europe: Working together within the Natura 2000 network*⁷⁰. I rapporten undersöks de rumsliga överlappningarna mellan naturområden och kulturplatser, samtidigt som den berör deras gemensamma hot och utmaningar samt de möjligheter som finns tillgängliga inom olika EU-fonder för att komma igång med gemensamma initiativ för natur och kultur. Rapporten innehåller även rekommendationer om hur utmaningarna kan övervinnas och hur integrerad förvaltning och de tillhörande socioekonomiska fördelarna kan främjas.

Kommissionen har offentliggjort en så kallad story map som gör det möjligt för användarna att undersöka hur Natura 2000-områden och världsarvsplatser överlappar varandra⁷¹. En rad fallstudier har också samlats in för att visa praktiska exempel på olika aspekter av god integrerad förvaltning av natur- och kulturarv i Natura 2000-områden⁷². Ett av de främsta resultaten av en sådan integrering kan vara att det blir lättare för kultur- och naturarvsplatserna att locka besökare. Detta kan i sin tur få en inverkan på den lokala ekonomin genom nya möjligheter till hållbar turism, näringsverksamhet och utveckling runt platserna, vilket kan underlätta acceptansen för begränsningar kopplade till skyddet av natur- och kulturarvsplatser.

Kommande åtgärder:

- **Inleda informationskampanjen om hållbara textilier** mot bakgrund av EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier för att EU ska få en vägledande roll vad gäller hanteringen av utmaningar i de kreativa sektorerna (design, textilier och mode) samt framhäva vikten av att göra textilier och mode i EU cirkulära.
- **Betona** strategins miljömässiga, ekonomiska och hälsorelaterade fördelar samt dess bidrag till att öka EU:s resursoberoende och motståndskraft och erbjuda praktiska lösningar i alla stadier av textiliernas livscykel, och för enskilda konsumenter, som kommer att bidra till uppnåendet av visionen för EU:s textilstrategi.
- **Se till att** ungdomar, däribland unga formgivare, influerare och konstnärer, medverkar i kommunikationskampanjen för att göra snabbmodet ”omodernt” i Europa.
- **Ta fram en kartvisare för att hjälpa till att minska översvämningsriskens inverkan på kulturarvsplatser.** När medlemsstaterna gör preliminära bedömningar av översvämningsrisk enligt översvämningsdirektivet tar de inte alltid hänsyn till kulturarvsplatser som befinner sig i riskzonen. Detta kan bero på att bedömningarna behöver finslipas. Kommissionen kommer inom kort att tillhandahålla en kartvisare som kombinerar översvämningsområden med bland annat kulturarv.

N. Jordbrukspolitik

Politisk ram och viktiga exempel

⁶⁹ <https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/e33a1119-8fa2-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-sv>.

⁷⁰ [Natural_and_Cultural_Heritage_report_2019_WEB.pdf](#) (europa.eu).

⁷¹ *Explore Natura 2000* (arcgis.com).

⁷² *Europe's cultural and natural heritage in Natura 2000* – Europeiska unionens publikationsbyrå (europa.eu).

Medlemsstaternas strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken (2023–2027)⁷³ kan omfatta särskilda investeringar som inriktas på kultur. Detta inbegriper även utvecklingen av EU:s system för geografisk beteckning⁷⁴ för jordbruksprodukter och livsmedel, vin och spritdrycker. Den gemensamma jordbrukspolitiken stöder jordbruket och jordbrukarna genom inkomststöd, marknadsåtgärder och landsbygdsutveckling. Framför allt landsbygdsutveckling ökar landsbygdens socioekonomiska, sociokulturella och miljömässiga hållbarhet och har en stor inverkan på den breda kultursektorn.

Under perioden 2023–2027 kan åtgärder för att öka registreringen av geografiska beteckningar och diversifieringen av garanterade traditionella specialiteter samt samarbete och Leader (metod för lokal utveckling) även stödja hållbarheten hos lokala livsmedel (produktion, märkning och bevarande av lokala bebyggda kulturarv och andra kulturarv).

Kartläggning av livsmedel, märkning och livsmedelsarv samt skydd av hur livsmedel produceras kan också betraktas som kulturell verksamhet. Infrastruktur och (miljömässig, kulturell och socioekonomisk) hållbarhet är därför avgörande för att gynna de kulturella, kreativa och kulturarvsrelaterade sektorerna.

O. Politik på området försvarsindustri och rymden

Unionens jordobservations- och jordövervakningsprogram Copernicus ger stöd till natur- och kulturarvssfären för att underlätta kartläggning, övervakning och förvaltning av kulturarvet på daglig basis.

I förordningen om unionens rymdprogram⁷⁵ nämns uttryckligen (artikel 49.3) ”bevarande av kulturarvet” som en viktig prioritering för stöd via Copernicus.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

I ett antal år har Copernicus varit involverat i kultur- och naturarvsområdet genom att stödja kulturarvssfären med data, produkter och tjänster. Det främsta målet på detta område är att övervaka och bedöma de potentiella effekterna av såväl klimatförändringar, naturkatastrofer och katastrofer orsakade av människan som humanitära kriser och kultur- och naturarvskonflikter för att stärka det förebyggande arbetet och förvaltningen samt för att stödja den hållbara utvecklingen.

De flesta av Copernicustjänsterna bidrar på olika sätt till övervakningen, riskbedömningen och förebyggandet av skador med avseende på kulturarvsplatser. Se till exempel följande tjänster:

- Tjänsten till stöd för yttre åtgärder, som bedömer den potentiella skadan på kulturarvsplatser i konfliktområden som inte är tillgängliga för världssamfundet.
- Klimatförändringstjänsten, som använder vissa indikatorer för att bedöma brandfaran.
- Landmiljöövervakningstjänsten, med riskbedömning av naturliga och antropogena georisker, geodesi, stads- och landsbygdsplanering samt översvämningsrisk.
- Atmosfärövervakningstjänsten, som kontrollerar luftkvaliteten och möjliga relaterade skador på monument och byggnader.
- Katastrofinsatstjänsten, som särskilt via produkter för kartläggning på begäran (vid aktivering av lägena snabb kartläggning samt kartläggning av risk och återhämtning) stöder förebyggande åtgärder, beredskap, räddningsinsatser och återhämtning genom att analysera, bedöma och övervaka graden av skada och potentiella associerade risker.

⁷³ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_sv.

⁷⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_sv.

⁷⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0696&from=EN>.

En Copernicus-arbetsgrupp för kulturarv⁷⁶ inrättades också för att analysera utvecklingen av kulturarvsverksamheten med hjälp av data och tjänster från Copernicus. När användarkraven hade fastställts kontrollerade arbetsgruppen att majoriteten av de nuvarande produkterna uppfyller dessa krav. Dessutom kan kapacitetsuppbyggnad övervägas, inklusive stöd till kompetensutveckling och utbildning för yrkesverksamma, samt särskilda akademiska kurser.

Övrig verksamhet omfattar:

- Ett särskilt koncepttest för digital turism och kulturarv, som är en del av Copernicus demonstratorer (upphandling) och förväntas genomföras 2023/2024.
- Som en del av initiativet EUSpace4Ukraine hölls ett hackaton (den 29 juni–den 1 juli 2022) som inbegrep tillämpningar kopplade till skyddet av kulturarv.
- Användarsamrådsplattformen 2023 kommer att bemöta de kommersiella användarnas behov och krav.

Vidare pågår redan en analys för att identifiera möjliga sätt att förbättra och anpassa Copernicusprodukterna, i kombination med nationella och internationella åtgärder (se t.ex. Unescos samhällsaktivitet för ett observatorium för klimatet och kulturarv i städer inom gruppen för jordobservation [GEO Urban Heritage Climate Observatory Community Activity]).

Kommande åtgärder:

- Copernicustjänsterna kommer att fortsätta att bidra till **kartläggningen, övervakningen och förvaltningen av kulturarvet**.
- Stöd till Copernicus marknadsupptagning i senare led i samband med övervakningen och förverkligandet av kulturarv genom **analys av användarnas behov och genomförande av koncepttest**.
- Införandet av en **unik åtkomstpunkt till data, med information från alla Copernicuskomponenter, som är användbar för kulturarvsanvändare** i deras utvärdering, med beaktande av tillgängliga resurser, prioriteringar och pågående nationella och internationella initiativ.

P. Unionens civilskyddsmekanism

Politisk ram och viktiga exempel

Unionens civilskyddsmekanism⁷⁷ syftar till att ”i första hand skydda människor, men även miljö och egendom, *inklusive kulturarvet*, mot alla typer av naturkatastrofer och katastrofer som orsakats av människor” (artikel 1.2). Genom civilskyddsmekanismen samordnas tillhandahållandet av bistånd i form av hjälpsändningar, expertis, civilskyddsteam och specialutrustning för att hjälpa katastrofdrabbade länder på deras begäran när deras nationella resurser är överbelastade.

Strategiska åtgärder och viktiga exempel

Civilskyddsmekanismen omfattar hela katastrofriskhanteringscykeln och stöder förebyggande åtgärder, beredskap och räddningsinsatser. Den stöder bland annat insatser på området riskbedömning och varningssystem med uppföljning. Genom unionens kunskapsnätverk för civilskydd organiserar och

⁷⁶ https://www.copernicus.eu/sites/default/files/2020-10/CC-2020-37_Copernicus-Cultural-Heritage-Task-Force-Report_0.pdf.

⁷⁷ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj/swe>.

samordnar civilskyddsmekanismen utbildning, övningar, expertutbyte och rådgivande uppdrag. Den främjar en sektorsövergripande strategi och stöder utbyte av god praxis.

Civilskyddsmekanismen finansierar även projekt på området kulturarv vid katastrofer. Inom projektet ProCultHer (2019–2021)⁷⁸ utarbetades exempelvis en europeisk metod⁷⁹ för att skydda kulturarv i nödsituationer och underlätta inrättandet av en ny kapacitet på området inom ramen för civilskyddsmekanismen.

När civilskyddsmekanismen svarar på en begäran om bistånd på kulturarvsområdet kan den underlätta tillhandahållandet av icke-finansiellt bistånd (t.ex. skyddsutrustning) och expertis, bland annat i form av rådgivande uppdrag. Som svar på Rysslands anfallskrig mot Ukraina har kommissionen under den senaste tiden samordnat sin största insats någonsin inom ramen för civilskyddsmekanismen⁸⁰. Denna insats inbegriper bland annat bistånd för skydd av kulturarv i form av sandsäckar, förpackningsmaterial för bevarande av kulturföremål samt skyddsutrustning för kulturtillgångar.

Kommande åtgärder:

- **Öka kapaciteten att utplacera grupper av experter inom kulturarv och civilskydd:** Antagandet av kommissionens genomförandebeslut 2014/762/EU om nya kvalitetskrav för ökad kapacitet inom unionens civilskyddsmekanism planeras till 2023.
- **Höja profilen för skydd av kulturarv vid katastrofinsatser:** Projektet ProCultHer-Net⁸¹ kommer att ytterligare stärka civilskyddsmyndigheternas kapacitet att skydda Europas kulturarv genom att skapa kontakter mellan civilskydds- och kulturarvsexperter över hela Europa.

4. SLUTSATSER: VÄGEN FRAMÅT

Kulturåtgärder spelar en viktig roll i utformningen av politiska prioriteringar och åtgärder för hållbarhet, bland annat inom en rad olika EU-strategier och EU-program. För att till fullo frigöra kulturåtgärdernas potential inom, för och som hållbar utveckling och de kulturella sektorernas roll måste man dock ta itu med den spridda fördelningen av kulturåtgärder som är inriktade på hållbar utveckling inom många olika politikområden.

I rapporten från den öppna samordningsgruppen för den hållbara utvecklingens kulturella dimension, som offentliggjordes den 20 september 2022, betonades att det bästa beslutsfattarna kan göra i dessa stormiga tider – då förhållandet mellan naturen och människan ständigt hotas av växande obalanser och ojämlikhet – är att skapa kulturellt mod för förändring. EU har en enorm möjlighet och ett enormt ansvar att styra denna process för att bättre utnyttja kulturens (underutnyttjade) potential. Denna rapport bidrar till reflektionsprocessen genom att tillhandahålla underlag för det befintliga samspelet mellan kultur och hållbar utveckling och för behovet av att stärka detta samspel i framtiden.

⁷⁸ <https://www.proculther.eu>.

⁷⁹ <https://www.proculther.eu/wp-content/uploads/2022/06/PROCULTHER-Methodology.pdf>.

⁸⁰ Samtliga 27 EU-länder, samt Norge, Turkiet, Nordmakedonien och Island, har erbjudit icke-finansiellt bistånd i form av alltifrån medicinska förnödenheter till fordon och energiutrustning samt utrustning för skydd av kulturarv. Försändelserna levereras till ukrainska myndigheter inom ramen för enskilda eller gemensamma insatser via civilskyddsmekanismens logistiknav i Polen, Rumänien och Slovakien.

⁸¹ Mer information om projektet finns på onlineplattformen för unionens kunskapsnätverk för civilskydd: <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/union-civil-protection-mechanism-projects>.

Såsom anges i den slutliga förklaring som antogs vid Mondiacult 2022, där viktiga EU-åtgärder för kulturen och målen för hållbar utveckling presenterades, kan en kombinerad strategi för kultur och hållbarhet och en större politisk samstämmighet mellan kulturpolitik och strategier för hållbar utveckling gynna olika nivåer av beslutsfattande i Europa. I förklaringen förespråkas en systematisk förankring av kulturen i den offentliga politiken, genom anpassning av utvecklingsstrategier och utvecklingsramar på internationell, regional, subregional, nationell och lokal nivå, samt i åtgärderna inom andra relevanta FN-fonder och FN-program, som en möjliggörande och pådrivande faktor för motståndskraft, social delaktighet och ekonomisk tillväxt⁸².

Det är därför mycket angeläget att omvandla den övergripande strategin för hållbar utveckling till ett fullt synligt engagemang för kultur och kreativitet som drivkrafter för utveckling. Gemensamma insatser för att ta itu med globala utmaningar, såsom begränsning av klimatförändringarnas risker eller den europeiska gröna given och målen i Agenda 2030, bör i hög grad bygga på kultur, för att utnyttja nya mänskliga beteenden, främja jämställdhet genom kulturellt deltagande och underlätta tillgången till kulturella möjligheter genom innovativa metoder och processer med flera berörda parter.

Kombinationen av kulturellt styrd innovation med hållbarhetsbaserade investeringar och anpassningsåtgärder för att få till stånd banbrytande förändringar i samhället i kristider bör stå i centrum för nya politiska ramar för att lägga om kulturpolitiken på mer strategiska, samstämmiga och effektiva sätt.

En ny strategi för att stärka EU:s strategiska ram för kultur, såsom föreslås i kommissionens rapport om arbetsplanen för kultur 2019–2022 och som ingår som ett initiativ i EU:s nya arbetsplan för kultur 2023–2026, kan vara ett första steg i denna riktning. En ny strategisk ram på EU-nivå skulle kunna leda till ökad politisk samstämmighet och konsekvens och skulle som en övergripande princip kunna inkludera åtagandet att genomföra Agenda 2030, och därmed återspegla de ambitioner som uttrycks i förklaringen från Mondiacult 2022, där man efterlyser en starkt offentlig politik och ett fördjupat internationellt samarbete på kulturområdet.

⁸² https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%.